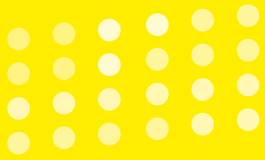

SVR- Verkenning

| 2016 | 06

Wettelijke redenen voor verblijf van buitenlandse immigranten. Een analyse voor de periode 2010–2015

EDWIN PELFRENE, INGRID SCHOCKAERT EN EDITH LODEWIJCKX

INLEIDING

De internationale immigratie staat vooraan in het publieke debat in Europa, met volgende aandachtspunten:

- 1) Hoe omgaan met de (onverwachte) massale toestroom naar Europa van vluchtelingen uit het Midden-Oosten en delen van Afrika?
- 2) Hoe het principe van het vrije verkeer van personen binnen de Europese Unie (EU) toepassen zonder dat dit moet leiden tot sociale ontwrichting?

Er is bezorgdheid alom maar ook wel besef dat het vergrijzende Europa nood heeft aan nieuwe, jonge werkkrachten om de toekomstige welvaart te vrijwaren. Immigratie kan daarbij deel zijn van de oplossing. Volgens officiële economische vooruitzichten van de Europese Commissie uit 2015 zullen de dan voorspelde 3 miljoen nieuwe aankomsten tegen 2017 in dat jaar bijdragen tot een netto groei van een kwart procent van de Europese economie (European Commission, 2015).

Uiteraard stelt zich in dat verband de vraag of Europa wel de 'juiste immigranten' aantrekt? Wie komt naar Europa, en waarom?

Antwoord hierop wordt verwacht van de uitvoering in de verschillende Europese lidstaten van *Verordening (EG) nr. 862/2007 van 11 juli 2007 van het Europees Parlement en de Raad betreffende communautaire statistieken over migratie en internationale bescherming*. Diverse (statistische) terreinen vallen onder deze verordening, zoals de internationale migratiestromen, de asiolverzoeken, de illegaal op het

grondgebied verblijvende bevolking, de verblijfsvergunningen voor vreemdelingen van landen van buiten de EU (de zogenaamde 'derdelanders') alsook de uitwijzingen.

Hier gaat de aandacht naar de wettelijke verblijfsgrond die aan buitenlandse immigranten wordt toegekend (artikel 6 van de Verordening). Daarbij ligt de focus op de wettelijke reden voor verblijf bij afgifte van de eerste verblijfsvergunning, op grond van voorliggende documenten. Deze nieuwe statistiek moet ertoe leiden de inzichten te onderbouwen waarom vreemdelingen naar een lidstaat van de Europese Unie (EU) komen.

Meer in het bijzonder steunen we op de categorieën van redenen voor toekenning van een verblijfsvergunning zoals die in *Verordening (EU) nr. 216/2010 van de Commissie (van 15 maart 2010 tot uitvoering van Verordening (EG) 862/2007)* zijn vastgelegd. Die redenen zijn gerelateerd aan de immigratiecategorieën en -subcategorieën waaronder burgers van derde landen in een lidstaat van de EU mogen verblijven, met 4 hoofdcategorieën: familiale redenen, studieredenen, bezoldigde arbeid, andere redenen (waaronder de internationale bescherming).

Deze statistiek wordt standaard opgesteld op het niveau van de EU-lidstaten. De analyse op een kleinschaliger niveau, bijvoorbeeld van de gewesten van België, vereist derhalve bijkomende studie.

Onderhavige studie richt de aandacht op:

- 1) de wettelijke verblijfsredenen voor de immigranten die naar België komen, zowel voor vreemde staatsburgers van een EU-lidstaat als voor derdelanders (deel 2);
- 2) de relatieve positionering van België binnen de EU wat betreft de wettelijke verblijfsredenen van derdelanders (deel 3);
- 3) hoe de nieuwe immigranten zich volgens hun verblijfstitels verdelen over de gewesten van het land en over de Vlaamse centrumsteden (deel 4).

1 \ Gegevensbronnen

Uitvoering van *Verordening (EG) nr. 862/2007* in de lidstaten is toevertrouwd aan de nationale statistische overheidsdiensten.

1.1 \ Dienst Vreemdelingenzaken

Voor België is het de *Dienst Vreemdelingenzaken* (DVZ) van de FOD Binnenlandse Zaken die instaat voor het overmaken van statistieken over de afgifte van eerste verblijfstitels aan vreemdelingen krachtens artikel 6 van de Europese Verordening. Daarom is sinds het voorjaar van 2008 de opname van de 'reden van verblijf' binnen het Rijksregister (van de natuurlijke personen) verplicht gesteld voor vreemdelingen die hetzij "voor de *eerste maal* een aanvraag [voor verblijf of vestiging in het land] doen en een vreemdelingenkaart of verblijfsdocument bekomen" ofwel "een *vernieuwing of verlenging* daarvan aanvragen en bekomen" (FOD Binnenlandse Zaken, 2012).

In de praktijk wordt de reden geregistreerd ter gelegenheid van de aanmaak van de elektronische vreemdelingenkaart door de gemeentelijke administratie via het 'Belpic'-systeem van de FOD Binnenlandse Zaken. Aldus ingevoerde informatie wordt automatisch overgenomen in het informatietype I.T. 202 ("De Bijzondere Informatie") van het Rijksregister.

Belangrijk om mee te geven is dat de 'reden van verblijf' wordt afgeleid uit voorliggende, wettelijke documenten die een verblijfstitel staven. Die wettelijke verblijfsgrond brengt dus vooral het legale toegangsmiddel voor verblijf of vestiging in België in beeld. Het mag duidelijk zijn dat hiermee slechts het wettelijke aspect van mogelijks velerlei migratiemotieven in beeld komt.

In het coderingssysteem van I.T. 202 wordt onderscheid gemaakt tussen 'Europese' en 'niet-Europese burgers', waarbij onder "Europese burgers" de verzameling van (buitenlandse) staatsburgers van lidstaten

van de *Europese Economische Ruimte* (EER: de EU-lidstaten, Liechtenstein, IJsland en Noorwegen) plus Zwitserland (via toetreding tot de Schengen-zone) begrepen wordt, te weten de groep van landen van Europa waarbinnen het principe van vrij verkeer van personen van toepassing is. Voor beide groepen is een apart invulschema uitgewerkt.

Merk op dat voor personen die ingeschreven worden in het wachtregister voor asielzoekers het informatietype I.T. 202 niet van toepassing is. Asielzoekers worden dus niet meegeteld in de betreffende statistiek.

Op de website van DVZ kunnen statistieken geraadpleegd worden over de wettelijke verblijfsredenen bij uitgifte van een (eerste) verblijfsvergunning aan vreemdelingen, zij het enkel op het niveau van het Rijk (België).

Ingevolge een definitiewijziging in 2013 herrekende DVZ haar statistieken over de uitgifte van eerste verblijfstitels voor alle jaren vanaf 2010; niet zo voor de beginjaren 2008 en 2009 (Vandresse, 2015).

1.2 \ Eurostat

Eurostat, de Europese statistische dienst, centraliseert en harmoniseert de gegevens van de lidstaten. Voor wat betreft de verblijfsredenen rapporteert de instelling enkel over de wettelijke verblijfstitels (voor verblijf of vestiging in een Europese lidstaat) die verleend werden aan personen die geen staatsburger van een Europese lidstaat zijn. Het betreft 'Third Country Nationals' (TCN's) in Europees jargon, of 'derdelanders' in vertaling.

Voor de reeks '*First permits by reason, length of validity and citizenship*' (migr_resfirst) heeft onze aandacht, waarin per lidstaat het aantal uitgereikte eerste verblijfsvergunningen is aangegeven die verstrekt zijn aan derdelanders in de loop van het referentiejaar, zoals opgemeten aan het einde van dat jaar (oudste data: 2008; meest recente data: 2015). Dezelfde gegevens maar met andere onderverdelingen kunnen ook teruggevonden worden in de reeks '*First permits by reason, age, sex and citizenship*' (migr_resfas).

1.3 \ Apart studiebestand voor 2011-immigranten

DVZ publiceert geen reeksen voor de gewesten van België, laat staan voor nog onderliggende administratieve bestuursniveaus. Om die reden heeft SVR dan ook een apart studiebestand aangevraagd bij het Rijksregister met gegevens over de wettelijke redenen van verblijf zoals vastgelegd in I.T. 202. Het betreft (geanonimiseerde) individuele informatie over de groep van vreemdelingen die in de loop van het jaar 2011 vanuit het buitenland immigreerde naar België en aan de start van 2013 nog steeds officieel in het land verblijft, vermits de stand op datum van 1/01/2013 werd opgevraagd.

We selecteerden het immigratiejaar 2011 omdat moet gerekend worden met een verlengde verlooptijd voor het vervolledigen van menig dossier. De verdeling van de verblijfsreden(en) van die groep voor de nog in het land verblijvende vreemdelingen aan de start van 2013 (onze studiegroep) kan dus als vollediger worden beschouwd dan voor de groep die in de loop van 2012 immigreerde.¹

Tal van persoonsvariabelen, zoals geboortjaar, leeftijd en geslacht, huidige nationaliteit alsook de woonplaats (stad/gemeente) op 1/01/2013, zijn daarin opgenomen.

Onze aandacht gaat meer bepaald naar de '*vreemdelingen* (personen zonder de Belgische nationaliteit) die *niet in België zijn geboren en in de loop van 2011 vanuit het buitenland naar België immigrerden*'.

¹ In het aangeleverde bestand zijn 7 velden (variabelen) voorzien voor informatie over de wettelijke reden van verblijf. Bij nader toezien bleek enkel het veld onder de label 'bilaatstecode', houdende de code van de laatste (gecontroleerde) wijziging van het informatietype I.T. 202., informatief.

Onderscheid wordt gemaakt tussen 'vreemde' Unieburgers' en 'derdelanders' (personen die niet het staatsburgerschap kunnen bewijzen van een EU-lidstaat). Laat ons hierbij opmerken dat in 2011 de Europese Unie 27 lidstaten telde. Kroatië trad immers pas op 1 juli 2013 toe als achtentwintigste lidstaat. We maken derhalve voor de studie van de verblijfsredenen van vreemdelingen bij de inwijking in België in de loop van 2011 het onderscheid tussen 'vreemde' EU27-burgers' (hier te begrijpen als burgers van een aan België vreemde lidstaat van de toenmalige EU27) en 'niet-EU-burgers' (geen staatsburger van een lidstaat van de EU27).

2 \ Eerste verblijfsvergunningen in België

2.1 \ Soorten verblijfsvergunningen

Het rechtskader van de nationale toelatingsregels voor het Belgische grondgebied is de *Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen*.² Een goed overzicht van de wet (verscheidene malen geamendeerd) kan men vinden in een recente publicatie over de toelatingsvoorwaarden voor derdelanders in België van het Steunpunt Inburgering en Integratie (Van den Broucke, 2015).

Binnen Europa geldt het principe van het vrij verkeer en verblijf in de Europese Unie van staatsburgers van een lidstaat (ook aangeduid als Unieburger). Unieburgers kunnen dus in principe gemakkelijk de landsgrenzen overschrijden en verblijf zoeken elders in de Unie, met als gevolg dat de opvolging daarvan enigszins mank loopt. Eigenlijk geldt dat breder voor alle lidstaten van de Europese Economische Ruimte (EER) plus Zwitserland, omwille van akkoorden tussen die landen en de Europese Unie die het Europese vrij verkeer van personen naar en tussen die landen uitbreiden.

De meeste rechtsregels die de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen regelen, viseren in de praktijk vooral derdelanders (*persons who are not EU citizens*' volgens Eurostat). Algemeen geldt dat de regels soepeler zijn voor derdelanders die een familieband delen met Unieburgers.

Naar verblijf wordt het onderscheid gemaakt tussen kort verblijf, lang verblijf van beperkte duur en verblijf van onbeperkte duur:

- Een *kort verblijf* is een verblijf van maximum 3 maanden (90 dagen), hetzij onafgebroken, hetzij binnen een bepaalde termijn, dat zo nodig door een visum (normaal voor de hele Schengenzone voor een lidstaat ervan) kan geregeld worden, om reden van toerisme, zakenreizen, familiebezoeken, medisch verblijf, beroepszending, korte opleiding of stage, of anderszins.
- Derdelanders die langer dan drie maanden in België willen verblijven, hebben daartoe een verblijfsmachtiging nodig. Het uitgangspunt van de wet is dat het verblijf van vreemdelingen in de tijd beperkt is (Wet 15/12/1980, art. 13, §1). Begunstigden van een recht op *lang verblijf van beperkte duur* worden door het gemeentebestuur ingeschreven in het Vreemdelingenregister, en beschikken als verblijfsvergunning over een *'Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (BIVR) – tijdelijk verblijf'* (Elektronische vreemdelingenkaart A).³ Hun verblijfsrecht is afhankelijk van de toekenning van een specifiek verblijfsstatuut op basis van het verblijfsdoeleinde van de migrant in kwestie (bijvoorbeeld gezinshereniging, werknemer, onderzoeker of student) waarvoor (mogelijks aanvullende) Europese regels zijn vastgelegd.
- Er zijn ook mogelijkheden voorzien voor *onbeperkt of permanent verblijf* van vreemdelingen op het grondgebied, hetzij via de machtiging tot *verblijf van onbeperkte duur* (Elektronische vreemdelingenkaart B, met inschrijving in het Vreemdelingenregister)⁴, van *vestiging* (Elektronische vreemdelingenkaart C of F+, met inschrijving in het Bevolkingsregister), of van toekenning (aan derdelanders) van

2 In België is een vreemdeling 'al wie het bewijs niet levert dat hij de Belgische nationaliteit bezit' (Wet 15/12/1980, art. 1).

3 In het geval van een familielid van een Unieburger is dat de elektronische vreemdelingenkaart F; voor hooggekwalificeerde werknemers de elektronische vreemdelingenkaart H.

4 Onder meer de categorie van 'erkende vluchtelingen' valt hieronder.

de EG-verblijfsstatus van 'langdurig ingezetene' (Elektronische vreemdelingenkaart D, met inschrijving in het Bevolkingsregister). Het verblijfsrecht is in al die laatste gevallen (vreemdelingenkaarten C, F+, D) niet langer afhankelijk van het initiële officiële verblijfsdoeleinde (bijvoorbeeld familielid, student, werknemer, enzovoort); zij vallen derhalve buiten de scope van deze SVR-Verkenning.

2.2 \ Totaal aantal toegekende eerste verblijfsvergunningen

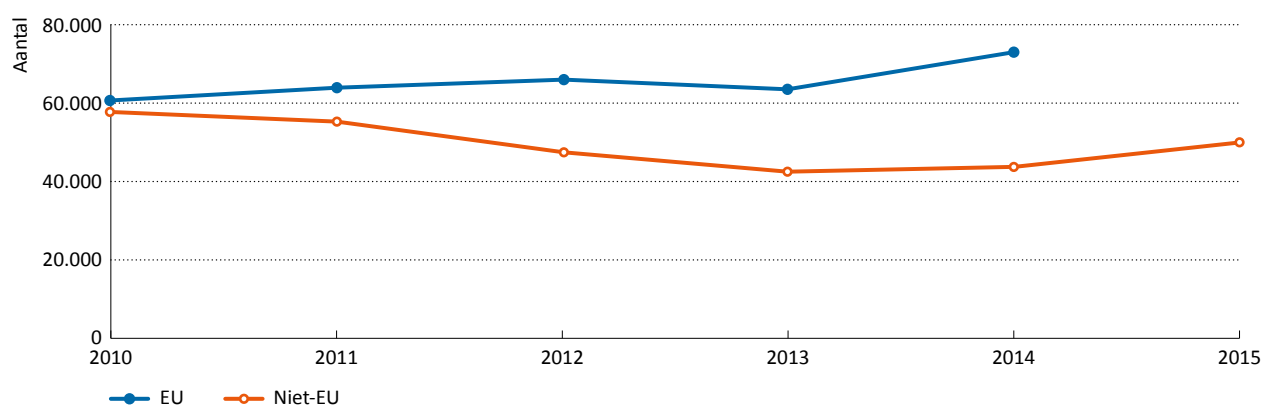
Op de website van Eurostat staat te lezen dat een eerste verblijfsvergunning (voor een verblijf van minstens 3 maanden) volgens de Europese regelgeving 'een vergunning betreft die voor de eerste maal is toegekend of een vergunning die ingaat minimum 6 maanden na het vervallen van de vorige vergunning'. Die bepaling is van toepassing in elk der lidstaten.

De statistiek over de eerste verblijfsvergunningen in België werd, in uitvoering van de Europese Verordening (EG) nr. 862/2007, binnen DVZ opgestart in de loop van 2008, maar moet eigenlijk pas vanaf 2010, na de opstartfase en het nodige nazicht, als voldoende stabiel – en derhalve als meer valide – beschouwd worden voor vergelijkingen in tijd en ruimte (Vandresse e.a., 2015; Vandresse e.a., 2016).

Tussen 2010 en 2014 zijn er in België jaarlijks om en bij de 115.000 eerste verblijfsvergunningen afgeleverd (schommelend tussen 106.000 en 119.000).

Figuur 1 geeft het jaarlijkse aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen opgesplitst naar (aan België vreemde) Unieburgers (EU) en derdelanders (niet-EU) volgens de huidige nationaliteit van de ontvanger. Waar in 2010 het aantal toegekende eerste verblijfsvergunningen aan beide groepen van vreemdelingen min of meer in evenwicht was (51/49), is die verhouding nadien gewijzigd in het voordeel van de (vreemde) Unieburgers (62/38 in 2014). De figuur toont dat dit te maken heeft met zowel meer uitreikingen aan Unieburgers als minder uitreikingen aan derdelanders. Voor het jaar 2014 betreft het afgerond 73.000 afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan Unieburgers versus 44.000 aan derdelanders.

Figuur 1. Aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan vreemdelingen, met een opsplitsing tussen Unieburgers (EU) en derdelanders (niet-EU), België, 2010-2014/15

Bron: DVZ (2010-2014), Eurostat (2015); bewerking SVR.

Merk op dat het aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders in 2015 (afgerond 50.000) opnieuw in stijgende lijn gaat.

Let wel, de statistiek van het aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen moet niet verward worden met de statistiek van de internationale immigraties. Vooreerst zijn die registraties niet helemaal sluitend, zeker niet voor Unieburgers die vrijwel argeloos open grenzen kunnen overschrijden binnen Europa. Voorts moet gerekend worden met een (onbepaalde) wachttijd voor het invullen van de wettelijke verblijfsreden van de nieuwe buitenlandse inwoners omdat die moeten gestaafd worden aan de hand van benodigde documenten.

Vergelijking van beide bronnen voor België leert dat er jaarlijks beduidend minder afgeleverde eerste verblijfsvergunningen zijn dan internationale immigraties (tabel 1).

Tabel 1. Verschil tussen het jaarlijkse aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen en het aantal internationale immigraties van vreemdelingen (basis = 100%), (vreemde) Unieburgers (EU-burger) en derdelanders (niet-EU), België, 2010-2014/15, in %

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU-burger	-14,8	-18,7	-16,3	-17,8	-11,6	-
Niet-EU	-16,7	-10,4	-4,8	-11,0	-7,8	-6,2

Bron: DVZ (2010-2014), Eurostat (2015) & ADS; bewerking SVR.

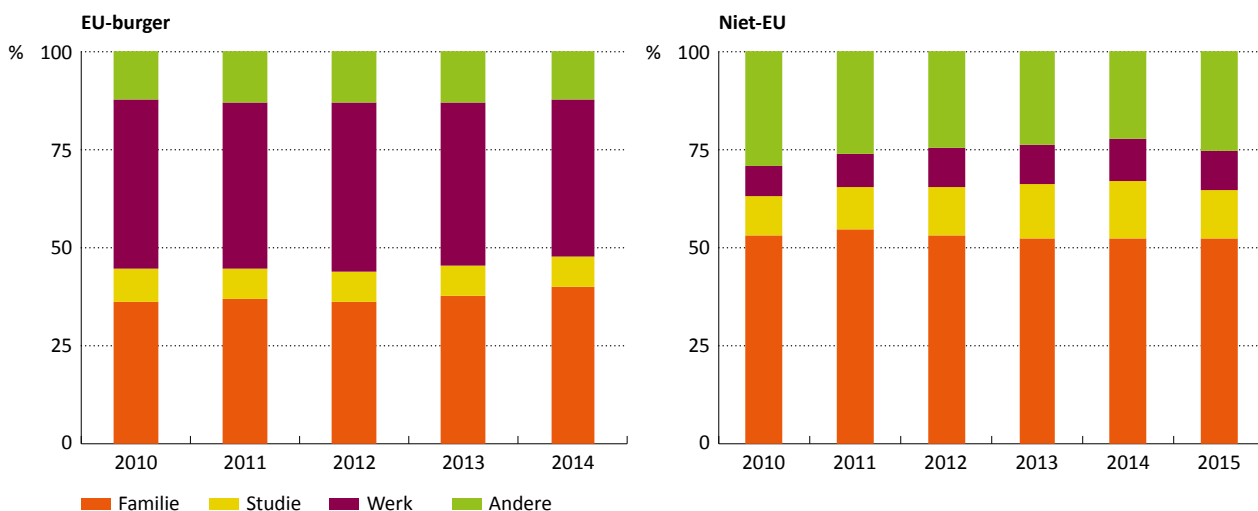
2.3 \ Wettelijke verblijfsredenen

Verordening (EU) nr. 216/2010 van de Commissie voorziet 4 hoofdcategorieën van wettelijke verblijfsredenen:

- 1) Familieredenen (reasons related to family formation and reunification);
- 2) studie (reasons related to education and study);
- 3) (bezoldigd) werk (reasons related to remunerated activities);
- 4) andere redenen (other reasons).

DVZ registreert die verblijfsredenen, zowel van vreemde Unieburgers (EU-burger) als van derdelanders (niet-EU). Enkel de tellingen met betrekking tot de derdelanders worden aan Eurostat overgemaakt (zie deel 1.2).

Figuur 2. Verdeling van de wettelijke verblijfsredenen van vreemdelingen volgens de eerste verblijfsvergunning, EU-burgers en derdelanders (niet-EU), België, 2010-2014/15, in %

Bron: DVZ (2010-2014), Eurostat (2015); bewerking SVR.

Figuur 2 toont dat over de observatiejaren de verdeling van de genoemde categorieën van verblijfsredenen niet veel verandert.

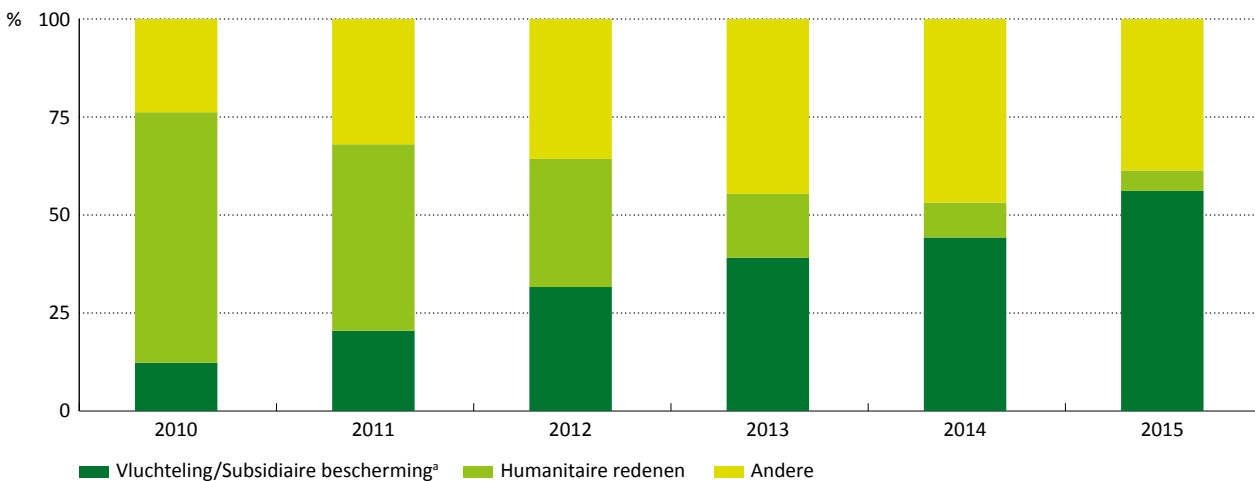
Er zijn vooral verschillen tussen Unieburgers en derdelanders:

- Bij de (vreemde) Unieburgers zijn 'bezoldigd werk' (40% in 2014) en 'familievereniging' (40%) de belangrijkste wettelijke verblijfsredenen; terwijl 'studie' (7%) en 'andere redenen' (12%) eerder marginaal zijn.

- Bij de derdelanders komt ‘familievereniging’ (53% in 2014, 52% in 2015) helemaal voorop, gevolgd door ‘andere redenen’ (respectievelijk 22% en 25%), met nadien ‘studie’ (respectievelijk 14% en 13%) en ‘bezoldigd werk’ (respectievelijk 11% en 10%).

De categorie ‘andere redenen’ bij derdelanders (zowat een kwart van het totaal) laat zich zinvol onderverdelen in de redenen ‘toekenning van vluchtelingenstatus of van de subsidiaire bescherming’, ‘humanitaire redenen’ en de restgroep ‘anders’.

Figuur 3. Verdeling van de hoofdcategorie ‘andere verblijfsredenen’ zoals geattesteerd bij de eerste vergunning voor verblijf, derdelanders (niet-EU), België, 2010–2015, in %

^a Erkend vluchteling volgens de Conventie van Genève (1951) of begunstigde van subsidiaire bescherming volgens Richtlijn 2004/83/EG.

Bron: Eurostat; bewerking SVR.

Figuur 3 toont dat:

- de laatste paar jaren de asielverlening (hetzij via de toegekende vluchtelingenstatus of de subsidiaire bescherming) in toenemende mate op het voorplan komt (van 12% van het totaal aan ‘andere redenen’ in 2010 naar 56% in 2015);
- andersom de regularisatie om ‘humanitaire redenen’ vandaag eerder een marginaal gegeven is (van 64% van het totaal aan ‘andere redenen’ in 2010 naar 6% in 2015);
- de restgroep ‘anders’ recent omvangrijker is geworden (4 op de 10 van het totaal aan ‘andere redenen’ in 2015); die omvat onder meer beperkte aantallen voor ‘niet-begeleide minderjarigen’ of voor ‘slachtoffer van mensenhandel’ (schommelend omheen een 50-tal personen in beide groepen).

Dat alles geeft dus voor de (vreemde) Unieburgers en de derdelanders een enigszins aparte verdeling van de wettelijke verblijfstitels. Het Federaal Planbureau (FPB) neemt dat gegeven mee in haar demografische vooruitzichten. Voor de buitenlandse Unieburgers zijn vooral de (toekomstige) werkgelegenheid in België, de aanwezigheid van de Europese en andere internationale instellingen alsook de nabijheid van het land (voor de buurlanden) bepalende factoren om naar hier te komen. Voor de groep derdelanders van buiten de EU speelt vooral de ‘familiehereniging’ naast vooruitzichten met betrekking tot de toekenning van de ‘internationale bescherming’ (vluchtelingenstatus/subsidiaire bescherming) (Vandresse, 2015).

2.4 \ Asielzoekers: een gegeven apart

Asielzoekers worden niet meegeteld in de statistiek over de wettelijke verblijfsredenen bij toekenning van de eerste verblijfsvergunning. Die groep hoort immers niet tot de wettelijke bevolking van het land.

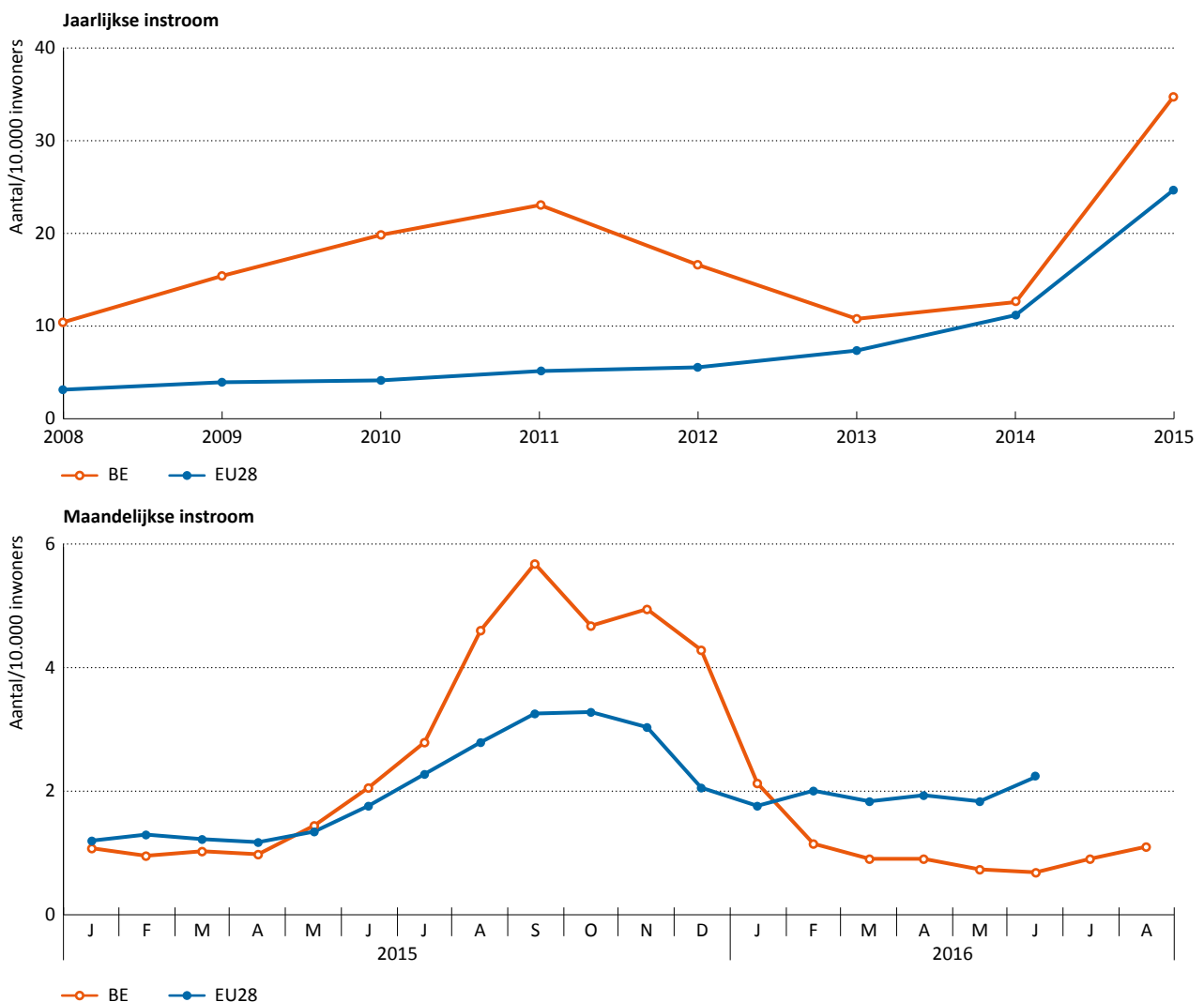
In de loop van 2015 hebben zich meer dan 1,25 miljoen personen voor een eerste maal aangemeld voor internationale bescherming in een lidstaat van de Europese Unie. Praktisch allen zijn derdelanders of

burgers van buiten de Europese Unie volgens hun huidige nationaliteit. Dat zijn er veel meer dan in de voorgaande jaren (vergelijk met 374.000 in 2013 en 563.000 in 2014).

Naar België kwamen nagenoeg 40.000 nieuwe asielzoekers zich een eerste maal aanmelden in de loop van 2015 (welgeteld 38.995), waarvan de meesten toestroomden in de tweede jaarhelft (30.515). Omgerekend geeft dat voor die jaarhelft 27 nieuwe asielzoekers per 10.000 leden van de bevolking, wat uitstijgt boven het globale Europese cijfer van 17. Aldus gerekend manifesteerde de asielgolf van het najaar van 2015 zich sterker in België dan in de Europese Unie als geheel, met een piek in september.

De nieuwste maandelijkse tellingen voor 2016 vertonen evenwel een duidelijke terugval van de asielinstroom – tot minder dan een derde van het peil van nazomer 2015. Die terugval is sterker voor lidstaat België dan voor de Europese Unie als geheel (figuur 4).

Figuur 4. Aantal derdelanders dat een eerste aanvraag voor internationale bescherming indiende, België en de Europese Unie (EU28), jaarlijkse instroom 2010–2015 (boven) en maandelijkse instroom Jan2015–Aug2016 (onder), aantallen per 10.000 bevolking^a

^a Voor de noemer werd de 'gewoonlijk verblijvende bevolking' (usually resident population) op 1 januari 2015 zoals gerapporteerd aan Eurostat in aanmerking genomen, niet de 'wettelijk verblijvende bevolking' (legally resident population) naar nationaal recht.

Bron: Eurostat.

Kijken we enkel naar de asielgolf in de tweede jaarhelft van 2015 (juli-december), dan plaatst België zich in de subtop (rang 8) wat betreft de toestroom/opvang van asielzoekers in verhouding tot de bevolking. De top-5 wordt gevormd door Zweden, Hongarije, Oostenrijk, Finland en Duitsland (met bij de oostervoorbuur nog vele nieuwe aanmeldingen in de loop van 2016). Ook de buurlanden Luxemburg (rang 6) en

Nederland (rang 10) zitten dat najaar in de subtop voor opvang van asielzoekers. Frankrijk (rang 14) en het Verenigd Koninkrijk (rang 17) plaatsen zich in dit opzicht eerder achteraan.

Opmerkelijk is het sterke overwicht van mannen onder de asielzoekers van najaar 2015 (juli-december). Drie op de vier van alle derdelanders die dan een eerste asielaanvraag indienden in een EU-lidstaat, zijn mannen. Bij de grote groep van Syriërs (28% van de totale groep) is dat analoog het geval (67% zijn mannen). Niettemin tonen de jongste gegevens over de nieuwe asielaanvragen in België in 2016 (januari-augustus) dat er nu ook meer vrouwen bij zijn (bij de Syriërs met een eerste aanvraag in 2016 is dat de helft). De meesten zijn jongvolwassenen.

Waar vijf jaar terug binnen de EU een kwart van de beslissingen (in eerste aanleg) over asielaanvragen van derdelanders in positieve zin zijn beoordeeld (25% in 2010), is dat recent aangegroeid tot de helft (52% in 2015). Dat is analoog zo voor België (54% in 2015) of voor Duitsland (57%). In Nederland (80% in 2015), Denemarken (81%) of Zweden (72%) bijvoorbeeld ligt dat hoger, maar in die landen wordt veel meer de (tijdelijke) subsidiaire beschermingsstatus toegekend dan wel de (permanente) erkenning als vluchteling volgens de Conventie van Genève (website Eurostat, zie 'migr_asydcfsta').

Het *Federaal Agentschap voor de opvang van Asielzoekers* (Fedasil) staat in voor de opvang en begeleiding van asielzoekers in ons land. België telt heel wat opvangcentra, hetzij beheerd door Fedasil, door OCMW's (de 'lokale opvanginitiatieven' of LOI's) of door ngo's. Die liggen verspreid over het land, zowel in steden als op het platteland. Uiteraard is de (wisselende) aanwezigheid van asielzoekers het meest zichtbaar in de buurt van de opvangcentra.

Erkende vluchtelingen of subsidiair beschermden treden toe tot de wettelijke bevolking (naar Belgisch recht) van het land via de administratieve regeling van de 'verandering van register (binnen)', wat voor de bevolkingsstatistiek een component is van de internationale immigratie. In de regel worden ze ingeschreven in het vreemdelingenregister. In 2015 waren er 12.888 zulke registraties bij vreemdelingen in België, waarvan de kleine helft (45%) in een Vlaamse stad of gemeente. Er is vooral sterke concentratie van de 'veranderingen van register (binnen)' in het hoofdstedelijke gewest (18% versus 10,5% bevolkingsaandeel). In de 13 Vlaamse centrumsteden vinden we zulke relatieve concentratie terug in Antwerpen, Sint-Niklaas, Roeselare, Kortrijk, Oostende en Turnhout. Daarnaast zijn er ook tal van kleinere (bijvoorbeeld Langemark-Poelkapelle, Lint, Lovendegem) of middelgrote gemeenten (bijvoorbeeld Sint-Truiden, Ranst, Heusden-Zolder) met relatief veel nieuw ingeschreven vluchtelingen en/of subsidiair beschermden.

3 \ Eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders in België en in de Europese unie

3.1 \ Totaal aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders

Positionering België in 2015

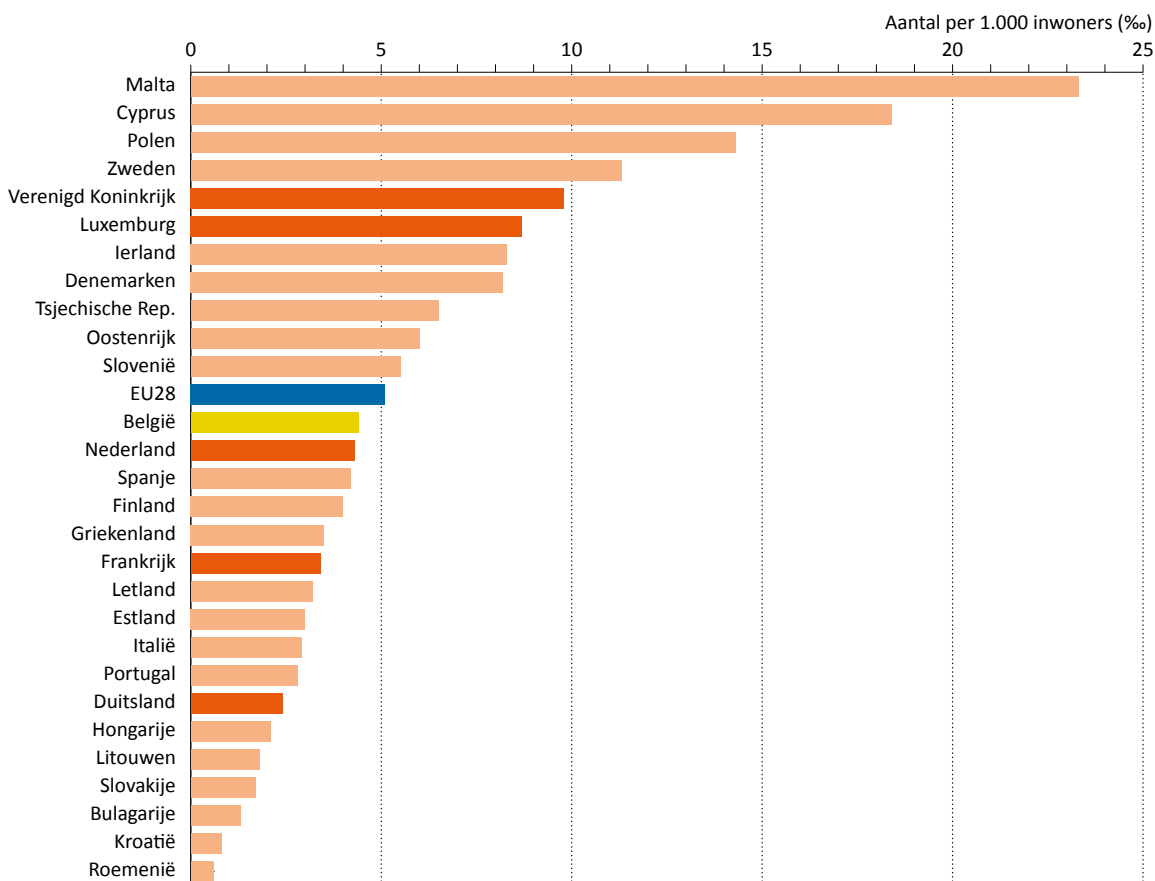
In de loop van 2015 werden meer dan 2,6 miljoen eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders toegekend binnen de Europese Unie (EU28). Op een bevolking van 508 miljoen maakt dat 5,1 toekenningen per 1.000 inwoners (‰).

Voor België moet voor 2015 gerekend worden met 50.000 (exact: 50.085) afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders (figuur 1), of omgerekend 4,4 per 1.000 inwoners. Daarmee scoort België relatief gezien net onder het Europese gemiddelde op rang 12 in de rij van 28 landen (aflopend gesorteerd naar die waarde). De buurlanden Nederland (4,3‰), Frankrijk (3,4‰) en Duitsland (2,4‰) rangschikken zich na België in dit opzicht (figuur 5).

Toppers voor 2015 zijn Malta (23‰), Cyprus (18‰) en Polen (14‰), gevolgd door Zweden (11‰), het Verenigd Koninkrijk (9,8‰) en Luxemburg (8,7‰). Nieuwe Europese lidstaten als Bulgarije (1,3‰), Kroatië (0,8‰), en Roemenië (0,6‰) zijn hekkensluiters.

Merk op dat Duitsland en het Verenigd Koninkrijk (VK) omgekeerde posities innemen voor de afgeleverde eerste verblijfsvergunningen enerzijds (VK vooraan, Duitsland achteraan in de EU-rangschikking), de asielstroom anderzijds (Duitsland vooraan, VK achteraan).

Figuur 5. Eerste verblijfsvergunningen afgeleverd aan derdelanders, per lidstaat van de EU28, 2015, aantal per 1.000 inwoners

Bron: Eurostat; bewerking SVR.

Geldige verblijfsduur

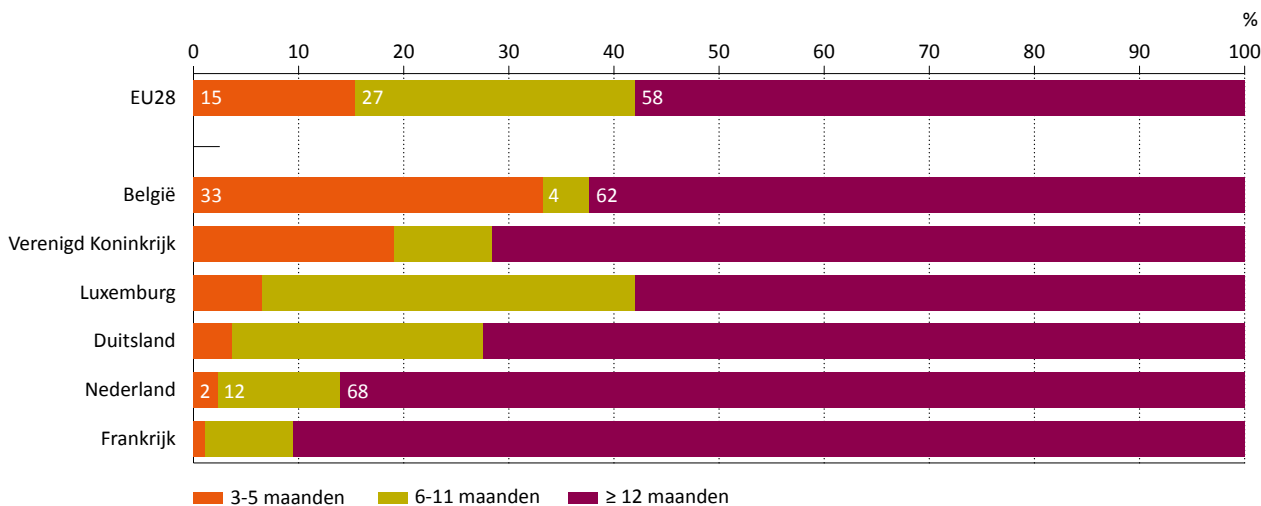
Eurostat maakt het onderscheid tussen een toegekende verblijfsduur van 3 tot 5 maanden (kort), van 6 tot 11 maanden (middellang) en van 12 maanden of langer (lange duur).

Meestal worden in de Europese lidstaten eerste verblijfsvergunningen afgeleverd voor een verblijfsduur van 12 maanden of langer (6 op de 10 voor de EU28 in 2015). België sluit daarbij aan maar kent naar verhouding opvallend veel eerste verblijfsvergunningen toe voor de korte duur naast bijzonder weinig eerste verblijfsvergunningen voor de middellange duur. Nederland en Frankrijk kennen hoofdzakelijk eerste verblijfsvergunningen voor de lange duur toe (figuur 6).

Vergelijking met voorgaande kalenderjaren leert dat vooral Nederland een omslag maakte, van overwegend eerste verblijfsvergunningen voor een middellange duur (meer dan 8 op de 10 in de jaren 2010-2013) naar verblijfsvergunningen voor de lange duur (meer dan 8 op de 10 in 2014 en 2015). Ook Duitsland neigt naar een groter aandeel van verblijfsvergunningen voor de lange duur (van 5 op de 10 in 2010 naar 7 op

de 10 in 2015), terwijl dat laatste net afzwakt in het Verenigd Koninkrijk (van praktisch alle eerste vergunningen in 2010 naar 7 op de 10 in 2015).

Figuur 6. Verdeling naar categorieën van geldigheidsduur van de eerste verblijfsvergunning voor derdelanders, EU28, België en zijn buurlanden, 2015, in %

Bron: Eurostat; bewerking SVR.

Man/vrouw-ratio

In België zijn er in 2015 ongeveer evenveel eerste verblijfsvergunningen uitgereikt aan mannen (49% van het totaal) als aan vrouwen (51%).

Per Europese lidstaat kan dit verkeren. In vele van de nieuwe Europese lidstaten, zoals Estland (63%), Letland (60%), Litouwen (66%), Roemenië (59%) en Slovenië (63%), is er al jaren op rij een duidelijk overwicht van mannen.

Voornaamste nationaliteiten

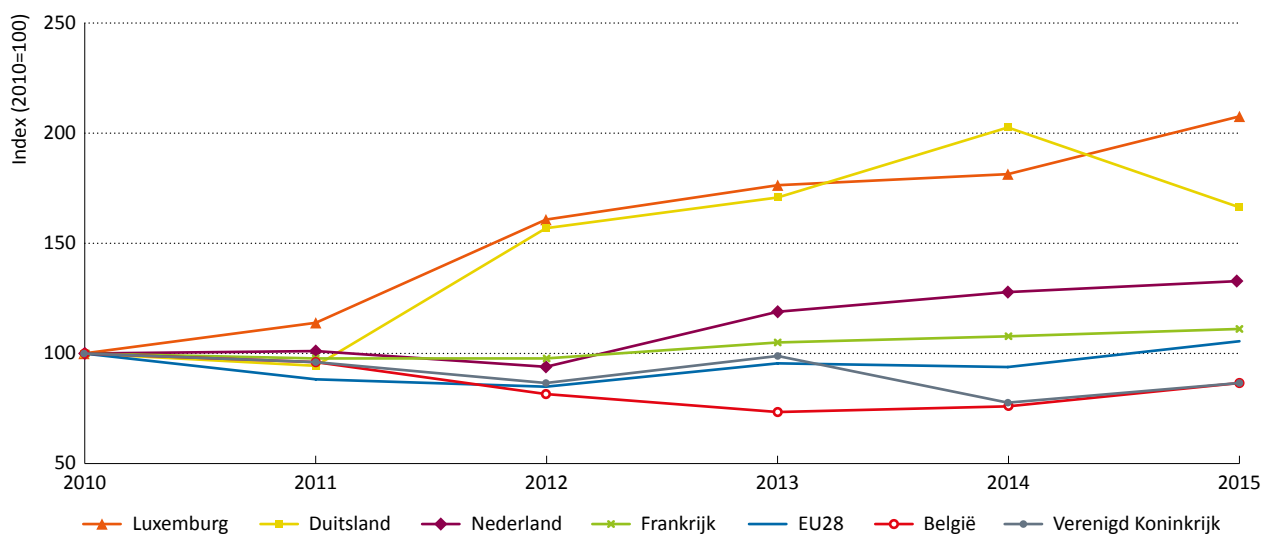
Van de in 2015 in België afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders zijn de meeste toegekend aan staatsburgers uit Marokko (11%), India (6%), Amerika (5%), Turkije (4%) en de DR Congo (3%). Er zitten dat jaar ook betrekkelijk veel afgeleverde eerste verblijfsvergunningen bij voor staatsburgers uit Syrië (8% in 2015 tegenover 3,4% in 2014), Irak (2,6% in 2015) en Afghanistan (3,4%), landen van waaruit veel vluchtelingen komen.

Evolutie 2010-2015

Voor de jaren van de periode 2010-2015 laat zich voor de EU28 als geheel een licht schommelende evolutie vaststellen in het jaarlijkse aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders, van 2,47 miljoen in 2010 over 2,1 miljoen in 2012 naar 2,61 miljoen in 2015. Het aantal van 2015 ligt daarmee 5 procent hoger dan het aantal van 2010 (index 2015/2010 = 105).

Voor België is er initieel een daling, van afgerond 58.000 afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders in 2010 naar 42.000 in 2013, met nadien opnieuw een lichte stijging tot 50.000 in 2015. Het aantal van 2015 blijft daarmee wel onder dat van het basisjaar 2010 (index 2015/2010 = 87), net zoals voor het Verenigd Koninkrijk (VK). Voor Frankrijk wordt voor de laatste jaren wel een lichte toename genoteerd (index 2015/2010 = 111); sterker zelfs voor Nederland (index 133). De meest opmerkelijke toenames onder de buurlanden ten opzichte van het peil in 2010 zijn voor Duitsland (index 166) en Luxemburg (index 208) (figuur 7).

Figuur 7. Evolutie van het aantal uitgereikte eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders, voor de EU28, België en zijn buurlanden, 2010-2015, indexcijfer met basis waarde 2010

Bron: Eurostat; bewerking SVR.

Voegen we nog toe dat de stijgers binnen de Europese Unie in de meerderheid zijn (21 op 27 lidstaten met cijfergegevens). De sterkste toename is voor Polen (van afgerond 102.000 in 2010 naar 542.000 in 2015 = index 533); de sterkste daler is Italië (van 590.000 naar 179.000 = index 30).

3.2 Wettelijke verblijfsredenen van derdelanders in de Europese lidstaten

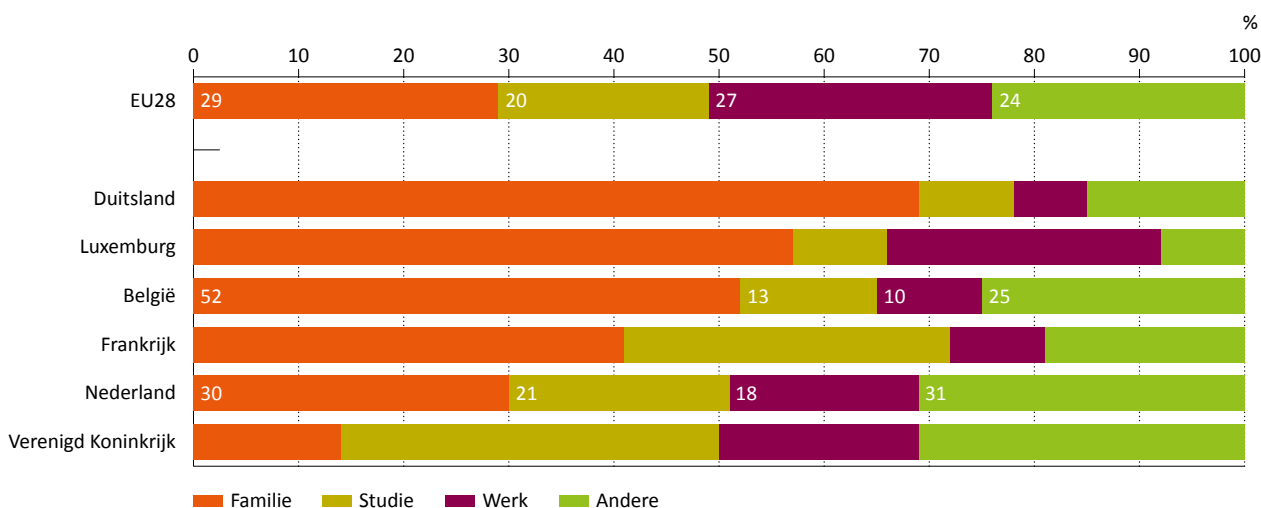
Positionering België in 2015

De meeste eerste verblijfsvergunningen van 2015 werden door de lidstaten van de EU28 toegekend aan niet-EU-immigranten omwille van 'familiale redenen' (29%), gevolgd door '(bezoldigd) werk' (27%), 'andere redenen' (24%), en 'studie' (20%) (figuur 8).

Vergeleken daarmee zijn er in België bovenmatig veel eerste verblijfsvergunningen om 'familieredenen' (52%) en scoren de redenen 'werk' en 'studie' samen zeer ondermaats (23% voor België versus 47% voor EU28). De categorie 'andere redenen' (25%) behelst goeddeels 'internationale bescherming' of 'regularisatie' (zie figuur 3).

Nederland leunt dichter dan België aan bij het algemene profiel voor de EU, maar ook hier is 'werk' minder vernoemd (18% versus 27% EU28) en 'andere redenen' meer (31% versus 24% EU28). In Duitsland (69%) en ook in Luxemburg (57%) staan de 'familiale redenen' helemaal voorop; in het Verenigd Koninkrijk (36%) en ook wel in Frankrijk (31%) komt 'studie' prominent vooraan.

Figuur 8. Verdeling wettelijke verblijfsredenen van derdelanders volgens de eerste verblijfsvergunning, EU28, België en zijn buurlanden, 2015, in %

Bron: Eurostat; bewerking SVR.

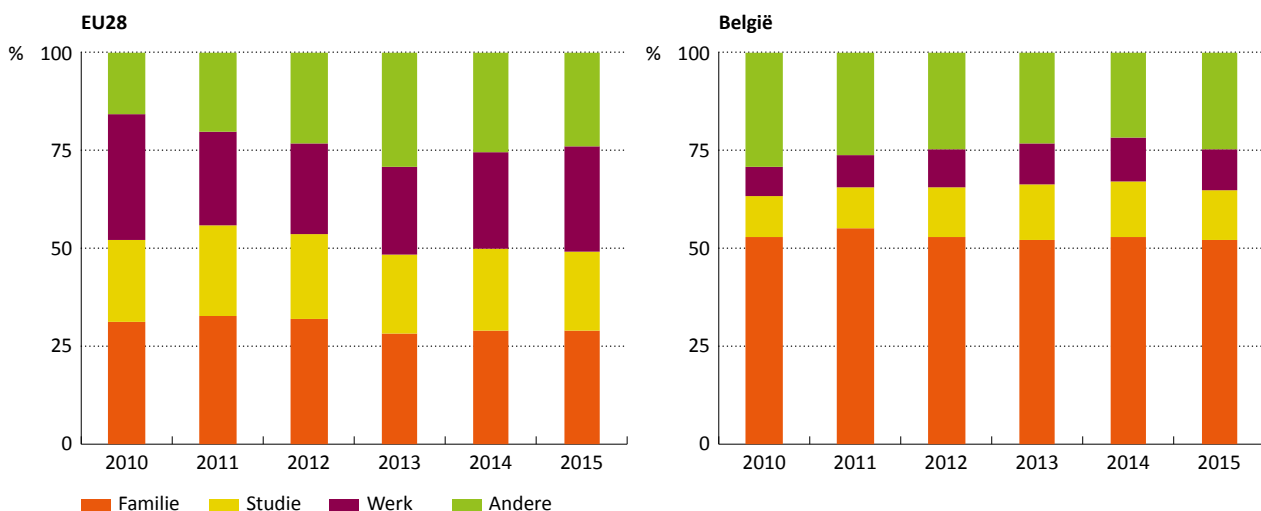
In de EU-rangschikking plaatst België zich voor 'familiere redenen' (rang 6) en voor 'andere redenen' (rang 8) vooraan in de rij, voor 'studie' (rang 19) en meer uitgesproken nog voor 'werk' (rang 23) achteraan.

Er is overigens in dit opzicht geen stelselmatig onderscheid tussen de oude (EU15) en de nieuwe EU-lidstaten (EU13). In beide subgroepen vinden we aanzienlijke variatie. Voor Polen bijvoorbeeld noteren we anno 2015 rang 28 voor 'familiale redenen', rang 27 voor 'studie' en rang 1 voor 'werk'; voor Roemenië wordt dat respectievelijk rang 16, 2 en 21.

Evolutie 2010-2015

Figuur 9 geeft zicht op de evolutie tussen 2010 en 2015 van de wettelijke verblijfsredenen, voor de Europese Unie (EU28) en voor lidstaat België.

Figuur 9. Verdeling wettelijke verblijfsredenen van derdelanders volgens de eerste verblijfsvergunning, EU28 en België, 2010-2015, in %

Bron: Eurostat; bewerking SVR.

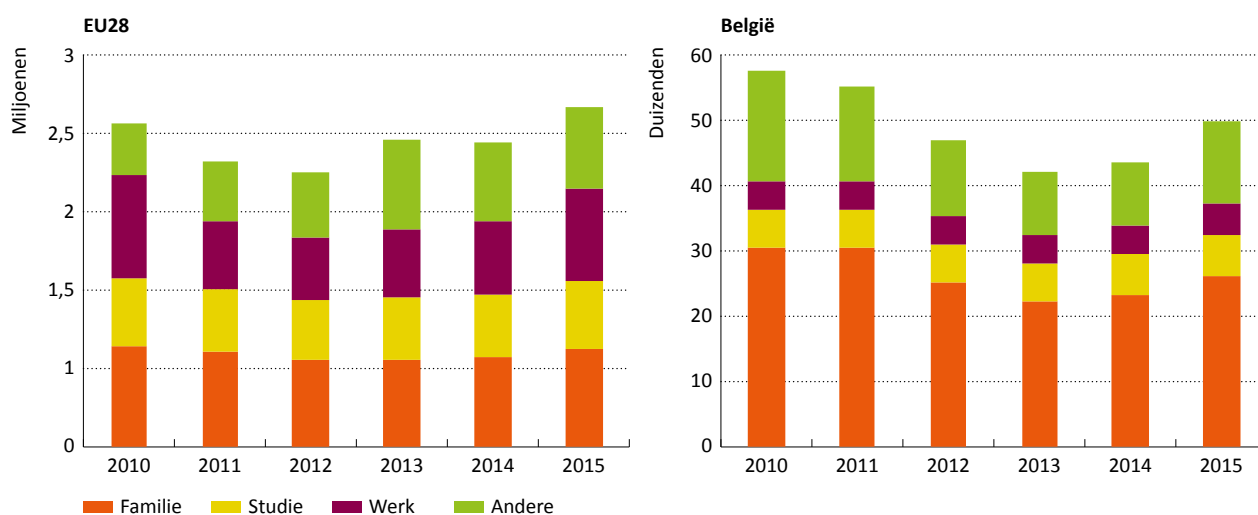
Voor de EU28 als geheel zijn 'werk' en 'studie' voor alle kalenderjaren tussen 2010 en 2015 belangrijke geregistreerde verblijfsmotieven bij immigratie van derdelanders. Hun gezamenlijk aandeel ligt om en bij

de helft (schommelend van 53% in 2010 over 42% in 2013 naar 47% in 2015). Variatie moet daarbij vooral gezocht worden in het verblijfsmotief 'werk' (van 32% in 2010 over 23% in 2013 naar 27% in 2015). Daarnaast vinden we een goed zichtbare schommeling in de restgroep 'andere verblijfsredenen' (van 16% in 2010 over 29% in 2013 naar 24% in 2015).

Voor België is in alle observatiejaren het gezamenlijke aandeel van 'werk' en 'studie' veel beperkter (zie ook figuur 2, Niet-EU). Dat omvat hoogstens een kwart der verblijfsmotieven (van 18% in 2010 over 25% in 2014 naar 23% in 2015), waarbij 'studie' (gemiddeld over de jaren 12,3%) telkens iets zwaarder doorweegt dan 'werk' (gemiddeld over de jaren 9,5%). Familie is en blijft het belangrijkste motief (immer de ruime helft), terwijl ook 'andere' motieven in alle observatiejaren hun belang behouden (rondom een kwart in het geheel). Zoals al aangegeven zit de laatste jaren vooral de asielverlening in de lift (zie figuur 3).

Brengen we niettemin in herinnering dat voor België het aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders in 2013 een kwart lager ligt dan in 2010, om daarna opnieuw te stijgen (figuren 7 en 10). Die initiële daling komt vooral op rekening van het dalende aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen om 'andere redenen' (praktisch de helft minder) en om 'familiale redenen' (een kwart minder). Voor de EU28 als geheel is dat niet het geval.

Figuur 10. Aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders volgens hoofdgroep van wettelijke verblijfsredenen, EU28 en België, 2010-2015

Bron: Eurostat; bewerking SVR.

Ter verklaring van de evolutie in België wordt aangebracht:

- 1) geen herhaling van de regularisatiecampagne (met verblijfsrecht om humanitaire redenen) van 2010 in de navolgende kalenderjaren (Vandresse e.a., 2015);
- 2) recente stijging van de categorie 'andere redenen' omwille van asielverlening (figuur 3);
- 3) de verstrengde regelgeving rond gezinshereniging in september 2011 (Van den Broucke e.a., 2015).

4 \ Wettelijke verblijfsredenen van buitenlandse immigranten van 2011

Bedoeling van dit deel is na te kijken hoe de wettelijke verblijfsredenen van buitenlandse immigranten verdeeld liggen per gewest van België. Is dat verschillend? Vallen er ook aparte profielen voor de Vlaamse centrumsteden te onderscheiden? Mogelijks leveren zulke uitsplitsingen ons vingerwijzingen die relevant kunnen zijn bij het opstellen van hypothesen over de toekomstige internationale immigratie naar het

Vlaamse Gewest en zijn centrumsteden ten behoeve van de Vlaamse gemeentelijke bevolkingsvooruitzichten.

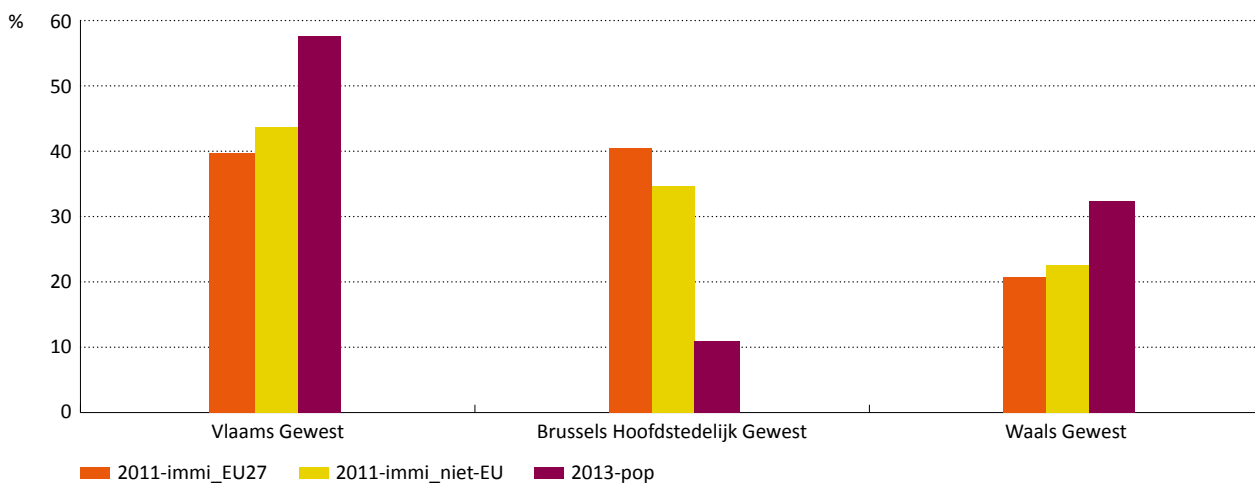
Ter beantwoording van deze vragen wordt gesteund op de door SVR aangevraagde dataset bij het Rijksregister, te weten de groep vreemdelingen (noch de Belgische nationaliteit noch geboren in België) waarvan de leden in de loop van 2011 naar België immigrerden en alsnog ingeschreven zijn als inwoners van een Belgische stad of gemeente op datum van 1/01/2013. De verdeling naar officiële woonplaats van die groep op 1/01/2013 is onze leidraad.

4.1 \ Verdeling buitenlandse immigranten van 2011 over de gewesten van België

Van de totale studiegroep van buitenlandse immigranten (vreemde EU27-burgers en derdelanders samen) van 2011 (2011-immi) zijn de meesten woonachtig in het Vlaamse Gewest (41%) of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (38%), met een kleinere groep in het Waalse Gewest (21%).⁵

Figuur 11 toont dat in relatie tot de bevolkingsverdeling over de gewesten (2013-pop) er vooral concentratie is van buitenlandse immigranten van 2011 in het hoofdstedelijke gewest. Dat is zelfs meer uitgesproken het geval voor de (vreemde) EU27-burgers.

Figuur 11. Verdeling over de gewesten van België van de buitenlandse immigranten van 2011 per deelgroep (EU27/niet-EU) en van de totale bevolking (2013-pop), stand op 1/01/2013

Bron: Rijksregister en AD Statistiek; bewerking SVR.

Los daarvan is de meerderheid van de studiegroep staatsburger van een (aan België vreemde) EU27-lidstaat. Voor België als geheel is de verhouding 58 (vreemde) EU27-burgers versus 42 derdelanders. Voor het Vlaamse of het Waalse Gewest is die verhouding gelijkaardig (56/44), maar niet zo voor het hoofdstedelijke gewest (62/38).

4.1.1 \ Globale verdeling wettelijke verblijfsredenen

Tabel 2 geeft zicht op de verdeling van geregistreerde 'redenen van verblijf' van de ingeweken vreemdelingen volgens de categorieën van DVZ, naar al of geen EU-burgerschap (van de toenmalige EU27 behoudens België) en naar gewest (volgens de officiële hoofdverblijfplaats aan de start van 2013).

⁵ Kroatië was aan de start van 2013 nog geen lid van de Europese Unie, vandaar EU27; zie hoofdstuk 1.3.

Vooraf zij opgemerkt dat het aandeel ontbrekende waarden (missing) sterk kan variëren. Algemeen ligt dit hoger in de groep van (vreemde) EU27-burgers: 11% voor het Vlaamse Gewest, 15% voor het Brusselse (Hoofdstedelijke) Gewest en 21% voor het Waalse Gewest. Bij de groep van derdelanders vinden we respectievelijk 6%, 9% en 11%. Voor een goede vergelijking worden hier enkel valide aantallen (N valide) in aanmerking genomen.

Tabel 2. 'Reden van verblijf' (volgens de toegekende verblijfstitel) van buitenlandse immigranten^a die in 2011 in een Belgische gemeente als inwoner zijn ingeschreven en begin 2013 nog in België verblijven, per gewest en vreemde nationaliteitsgroep^b, stand op 1/01/2013, in % van valide aantallen

Reden\groep	Vlaams Gewest		Brussels Gewest		Waals Gewest	
	EU27	Niet-EU	EU27	Niet-EU	EU27	Niet-EU
Familiale redenen	32,7	61,4	28,0	54,1	28,8	57,8
Asiel	0,0	12,9	0,0	5,5	0,2	12,8
Regularisatie	0,0	7,8	0,2	17,9	0,2	6,1
Werk	49,8	6,2	53,6	10,6	34,6	4,0
Studie	6,4	10,3	10,6	10,1	8,2	11,9
Overige ^c	11,1	1,5	7,5	1,9	28,1	7,3
Totaal	100	100	100	100	100	100
N valide	19.679	16.519	18.926	12.704	8.988	7.949
Missing	2.355	1.093	3.458	1.281	2.327	1.030
N totaal	22.034	17.612	22.384	13.985	11.315	8.979
%-verdeling	56	44	62	38	56	44

^a Geen Belg volgens de huidige nationaliteit; bovendien in het buitenland geboren.

^b EU = staatsburger van een (andere) lidstaat van de EU27; niet-EU = overige vreemdelingen (hier aan de start van 2013 inclusief Kroatië).

^c Omvat de categorieën 'andere redenen', 'langdurig ingezetene' (minstens 5 jaar legaal en ononderbroken verblijf op het grondgebied van een EU-lidstaat conform Richtlijn 2003/109/EG), 'vreemdeling met een bijzonder statuut' en 'voorlopige code'.

Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Nemen we vooreerst het Vlaamse Gewest in ogenschouw. Bij de (vreemde) EU27-burgers komt 'werk' (bezoldigde arbeid) op de eerste plaats (net de helft), gevolgd door 'familiale redenen' (33%). 'Studie' is als reden eerder schaars vernoemd (6%) terwijl 'asiel' en/of 'regularisatie' al helemaal uitzonderlijk zijn. De categorie 'overige (redenen)' komt ook vrij veel voor (11%).

Bij de groep derdelanders (niet-EU) komen daartegenover 'familiale redenen' prominent voorop (61% van de totale groep), naast 'asiel' en 'regularisatie' (samen 20%). 'Werk' wordt veel minder vermeld (6%). Verblijf omwille van 'studie' (10%) is wel vaker aangeduid.

Per gewest lopen de verdelingen vrij parallel, met telkenmale dezelfde discrepantie tussen EU27 (werk voorop) en niet-EU (familiale redenen voorop). Voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest treft het hoge aandeel van 'regularisatie' als reden bij derdelanders (18%). Voor het Waalse Gewest treft dan weer het lagere aandeel van 'werk' bij EU27-burgers (35% versus 50% in het Vlaamse Gewest). We vinden er wel een relatief hoog aandeel voor 'overige redenen' (28% bij EU27; 7% bij niet-EU). Deels verwijst dit naar de deelgroep 'vreemdeling met een bijzonder statuut' (vaak een tewerkstelling), een categorie die hier veel meer aangemerkt is, wat allicht samenhangt met de vestiging van SHAPE in Casteau (bij Bergen).

4.1.2 \ Verdeling naar leeftijd en geslacht

De studiegroep 2011-immi oogt veel jonger dan de algemene bevolking (gemiddelde leeftijd respectievelijk 28,7 jaar en 41,5 jaar).

Opsplitsing naar geslacht leert dat er in het Vlaamse Gewest bij de groep van (vreemde) EU27-burgers meer mannen dan vrouwen zijn (ratio 53/47); niet zo in de groep van derdelanders (49/51).

'Werk' is veelvuldiger vermeld als verblijfsreden bij mannen dan bij vrouwen (EU27: 54% versus 34%; niet-EU: 9% versus 2%), terwijl 'familiale redenen' meer vermeld zijn bij vrouwen dan bij mannen (EU27: 38% versus 21%; niet-EU: 70% versus 45%). Bij mannen van buiten de EU27 wordt ook frequenter 'asiel' of 'regularisatie' aangestipt dan bij vrouwen (27% versus 12%). 'Studie' tenslotte is meer vermeld bij vrouwen dan bij mannen van de EU27 (7% versus 4%) maar dat ligt omgekeerd bij derdelanders (8% voor vrouwen versus 11% voor mannen).

In het Waalse en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is er geen overwicht van mannen onder de (vreemde) EU27-burgers (50/50), maar is er licht overwicht van vrouwen onder derdelanders (54% in WG; 52% in BHG). Dezelfde verschillen naar geslacht komen wel min of meer terug: 'werk' of 'asiel & regularisatie' nog meer vooraan bij mannen versus 'familiale redenen' bij vrouwen.

4.1.3 \ Verdeling naar huidige nationaliteit

In alle gewesten is er een grote verscheidenheid aan nationaliteiten binnen de groep van vreemdelingen die in 2011 immigreerde (overal meer dan 180 nationaliteiten). Tabel 3 geeft overzicht van de 5 belangrijkste nationaliteiten.

Tabel 3. Top-5 nationaliteiten (landaanduiding) vertegenwoordigd in de groep van buitenlandse immigranten van 2011 die begin 2013 nog in België verblijft, per gewest (volgens hoofdverblijfplaats) en vreemde nationaliteitsgroep (EU27/niet-EU), stand op 1/01/2013, met aanduiding van het % in hun nationaliteitsgroep

Vlaams Gewest (%)				Brussels Gewest (%)				Waals Gewest (%)			
EU27		Niet-EU		EU27		Niet-EU		EU27		Niet-EU	
(N = 22.034)		(17.612)		(22.384)		(13.985)		(11.315)		(8.979)	
Nederland	29	Marokko	14	Frankrijk	24	Marokko	26	Frankrijk	42	Marokko	17
Polen	20	Turkije	8	Roemenië	21	Brazilië	5	Roemenië	13	VSA	8
Roemenië	12	India	5	Polen	10	Japan	4	Polen	10	Kameroen	6
Bulgarije	8	Afghanistan	4	Spanje	10	VSA	4	Spanje	7	Turkije	5
Spanje	5	China	4	Italië	7	DR Congo	4	Duitsland	6	DR Congo	5

Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Niet toevallig zijn Nederlanders een belangrijke immigrantengroep in het Vlaamse Gewest, zoals Fransen dat zijn in het Waalse en het meertalige Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Polen en Roemenen zijn in alle gewesten dominant aanwezig in de immigratie van 2011. Voorts vinden we in alle gewesten Marokkanen terug in de top.

4.2 \ Verdeling buitenlandse immigranten van 2011 over de Vlaamse centrumsteden

4.2.1 \ Concentratie in centrumsteden

Tabel 4 toont dat goed de helft (53%) van de in het Vlaamse Gewest gesettelde buitenlandse immigranten van 2011 gehuisvest zijn in één van de 13 centrumsteden; de overige helft (47%) woont in een kleinere Vlaamse stad of gemeente. Dat reflecteert concentratie van de bestudeerde immigrantengroep in de centrumsteden in vergelijking met de verspreiding van de globale Vlaamse bevolking (25% in een centrumstad, 75% daarbuiten). Merk op dat die concentratie des te meer geldt voor de groep van derdelanders onder de 2011-immigranten (61% in een centrumstad, 39% daarbuiten).

Tabel 4. Aantal buitenlandse immigranten^a van 2011 die begin 2013 nog in België verblijven, per centrumstad, met aandeel in de totale bevolking en verdeling per vreemde nationaliteitsgroep (EU27/niet-EU), stand op 1/01/2013, in %

Centrumstad	Bevolking	Aantal	Aandeel in bevolking (%)	%verdeling	
				EU27	Niet-EU
Antwerpen	507.900	10.891	2,1	49,6	50,4
Gent	248.800	3.281	1,3	53,9	46,1
Leuven	97.700	2.300	2,4	41,5	58,5
Mechelen	82.600	569	0,7	42,9	57,1
Turnhout	42.000	568	1,4	64,8	35,2
Oostende	70.000	524	0,7	31,7	68,3
Brugge	117.600	522	0,4	49,0	51,0
Hasselt	75.600	481	0,6	50,3	49,7
Sint-Niklaas	73.300	451	0,6	46,3	53,7
Kortrijk	75.100	420	0,6	44,8	55,2
Aalst	82.600	400	0,5	57,3	42,8
Roeselare	59.300	396	0,7	58,6	41,4
Genk	65.200	355	0,5	54,1	45,9
13 centrumsteden	1.597.700	21.158	1,3	49,4	50,6
Rest VG	4.784.200	18.488	0,4	62,7	37,3
Vlaams Gewest	6.381.900	39.646	0,6	55,6	44,4

^a Geen Belg volgens de huidige nationaliteit; bovendien in het buitenland geboren.

Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Antwerpen, Gent en Leuven herbergen de meeste immigranten van de studiegroep (samen 42% van alle 2011-immigranten in Vlaanderen). Leuven plaatst zich helemaal bovenaan als we hun aanwezigheid relateren aan de bevolking (2,4% van de totale bevolking). Zo bekeken zijn er ook relatief veel 2011-immigranten in de kleinere centrumstad Turnhout (1,4%).

In de 13 centrumsteden samen zijn de (vreemde) EU27-burgers (49%) en niet-EU-immigranten (51%) mooi in balans. In de rest van Vlaanderen overweegt de groep van (vreemde) EU27-burgers (63%) ten aanzien van de groep derdelanders (37%).

EU27-burgers onder de studiegroep zijn in de meerderheid (55% of meer) in Turnhout (65%), Roeselare (59%) en Aalst (57%). Niet-EU-immigranten daartegenover domineren in Oostende (68%), Leuven (59%), Mechelen (57%) en Kortrijk (55%).

4.2.2 Wettelijke verblijfsredenen per centrumstad

Per centrumstad is nagegaan hoever de stadseigen verdeling van wettelijke verblijfsredenen afwijkt van de globale Vlaamse verdeling, apart voor de nationaliteitsgroepen EU27 en niet-EU. Een afwijking van 5 procentpunten voor één of andere reden, laat toe de centrumsteden min of meer naar dat kenmerk te typeren.

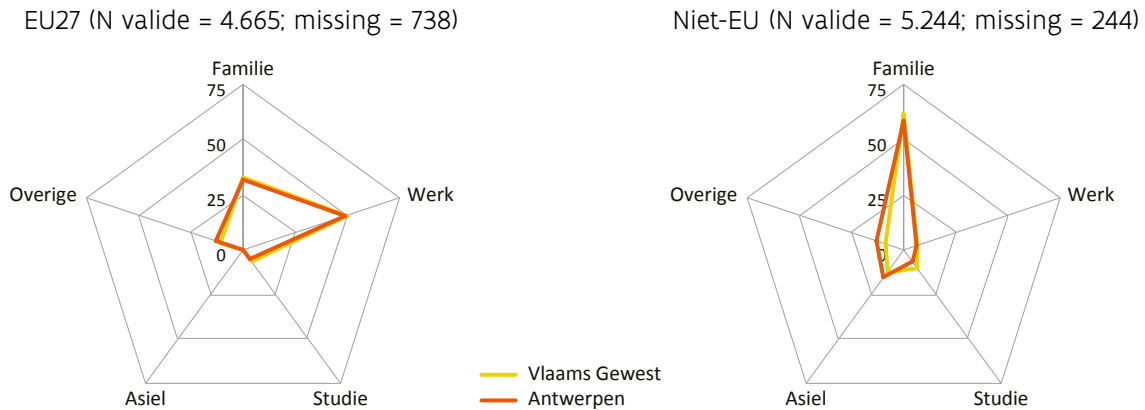
In een sterdiagram kan die relatieve typering van de centrumstad goed geïllustreerd worden, met afzetting van het profiel van de centrumstad in kwestie tegenover het globale profiel van de overeenkomstige groep (EU27/niet-EU) in het Vlaamse Gewest. Aandacht gaat naar de redenen: familie, werk, studie, asiel en overige (waaronder regularisatie).

Ook hier zij opgemerkt dat het aandeel ontbrekende waarden sterk kan variëren per centrumstad, reden waarom enkel valide aantallen in aanmerking zijn genomen.

Antwerpen

Antwerpen (508.000 inwoners) herbergt bovenmatig veel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking aan het begin van 2013 (2,1% versus 0,6% VG), met evenveel (vreemde) EU27-burgers als derdelanders (50/50 versus 56/44 VG). Bij de EU27-burgers treffen we vele Nederlanders en Polen aan. Bij de derdelanders zijn dat voornamelijk Marokkanen, Irakezen, Turken, Afghanen, Indiërs en Chinezen (figuur 12).

Figuur 12. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Antwerpen versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^a De categorie 'Overige' omvat de deelgroepen 'andere reden', 'langdurig ingezetene', 'vreemdeling met een bijzonder statuut', 'voorlopige code' plus 'regularisatie'.

^b EU27 (Europeaan) = staatsburger van een lidstaat van de EU27 behoudens België.

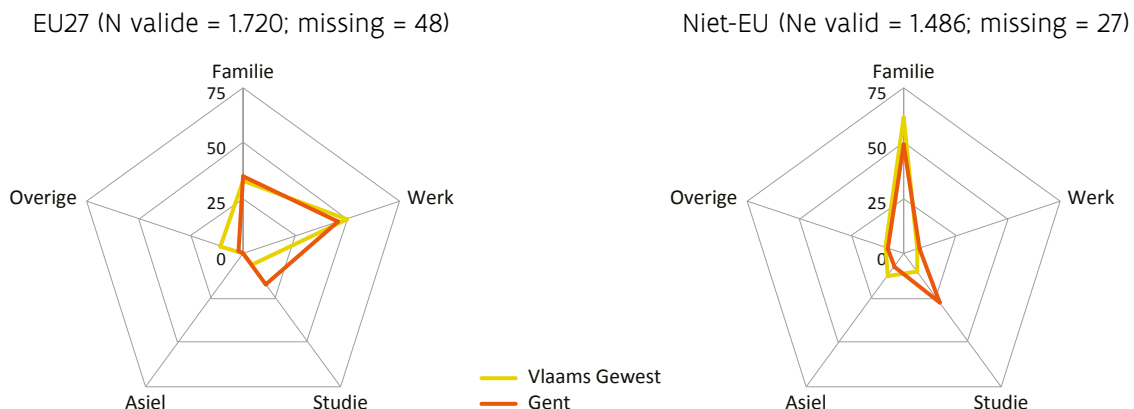
Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Door de band genomen sluiten de verdelingen voor Antwerpen per brede nationaliteitsgroep (EU27/niet-EU-immigranten) nauw aan bij die voor het Vlaamse Gewest. Bij 'niet-EU' is er wel een groter aandeel voor 'overige redenen'. Bij nader toezien verwijst dit vooral naar 'regularisatie' (13% versus 8% VG).

Gent

Gent (248.800 inwoners) telt relatief veel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (1,3% versus 0,6% voor het Vlaamse Gewest). Bij de (vreemde) EU27-burgers (54% van het totaal) zijn er opvallend veel Bulgaren (41%). Bij de derdelanders zijn dat voornamelijk Turken (18%) en Ghanezen (6%) naast ook wel Marokkanen en Afghanen (figuur 13).

Figuur 13. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Gent versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

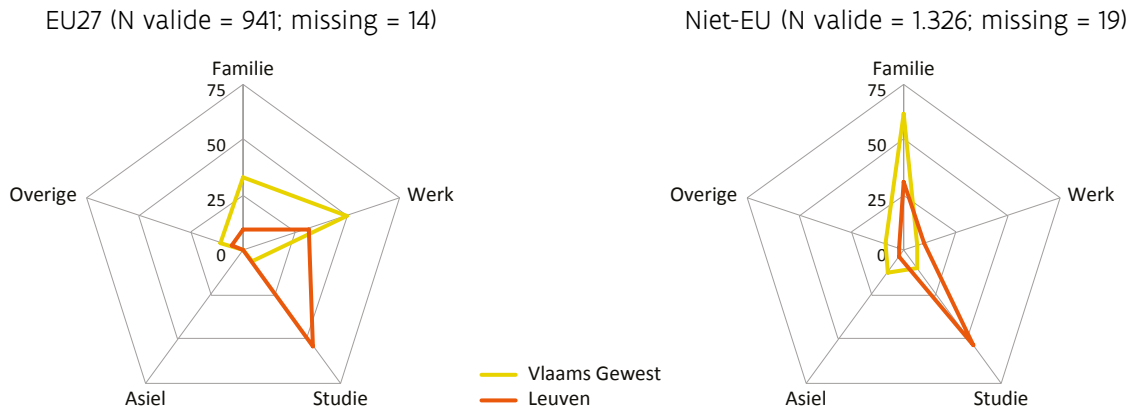
Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Wat voor Gent vooral opvalt is de uitschieter 'studie' als wettelijke verblijfsreden, zowel bij EU27-burgers (18% versus 6%) als bij derdelanders (28% versus 10%). Asiel is ook minder aangeduid als verblijfsreden bij derdelanders (8% versus 16% VG).

Leuven

Leuven (97.700 inwoners) telt bovenmatig veel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (2,4%), waaronder vele nationaliteiten. Derdelanders vormen de meerderheid (58%), waarbij Chinezen (14%) met stip voorop staan, gevolgd door Indiërs, Nepalezen en Amerikanen. Bij de (vreemde) EU27-burgers vormen de Polen, Nederlanders en Spanjaarden de top drie (figuur 14).

Figuur 14. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Leuven versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

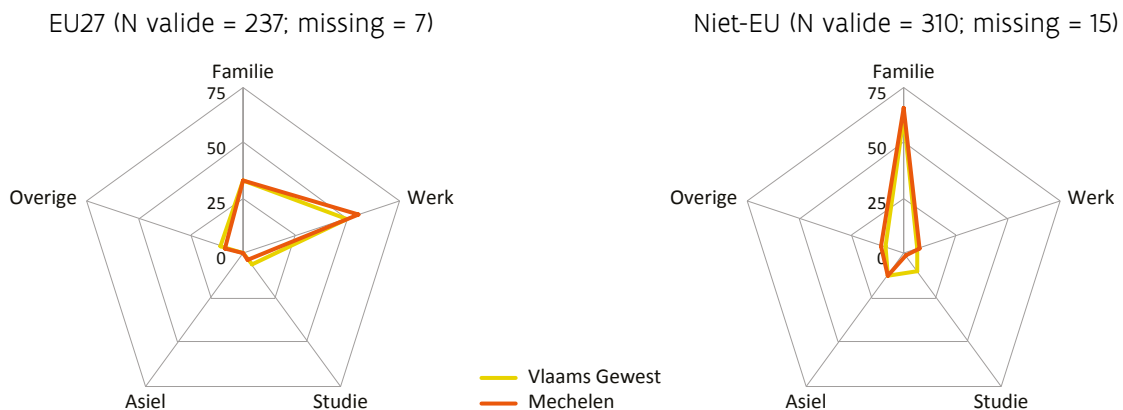
Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Meer nog dan in Gent komen studieredenen prominent vooraan (EU27: 54% versus 6% VG; niet-EU: 54% versus 10% VG). Daartegenover zijn familieredenen naar verhouding minder genoteerd, alsook werk bij EU27 en asiel bij niet-EU-immigranten.

Mechelen

Mechelen (82.600 inwoners) telt naar verhouding niet veel meer buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking dan het Vlaamse Gewest (0,69% versus 0,62% VG). Derdelanders zijn in de meerderheid (57% versus 44% VG), met Marokkanen helemaal voorop (35%) gevolgd door Syriërs, Irakezen, Ghanezen en Armeniërs. Bij de kleinere EU27-groep staan Nederlanders en Spanjaarden vooraan, gevolgd door Polen en Roemenen (figuur 15).

Figuur 15. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Mechelen versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

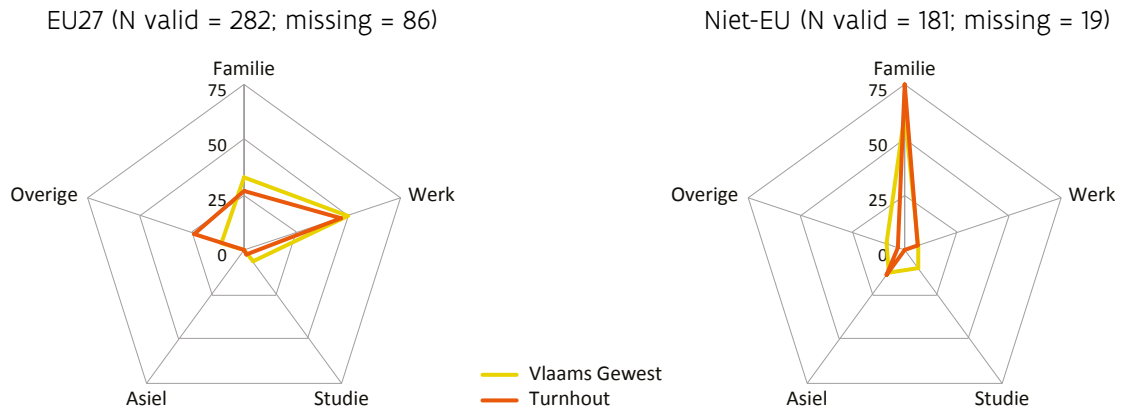
Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Bij EU27-burgers is 'werk' wat meer beklemtoond (55% versus 50% VG); bij niet-EU-immigranten treft het lage aandeel voor 'studie' (2% versus 10% VG).

Turnhout

Turnhout (42.000 inwoners) herbergt relatief veel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking van begin 2013 (1,4% versus 0,6% VG). Het betreft vooral (vreemde) EU27-burgers (65% van het totaal), waarvan de helft Nederlanders. Minder verwacht zijn de vele Roemenen. Bij niet-EU staan Marokkanen en Ghanezen aan de top (figuur 16).

Figuur 16. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Turnhout versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

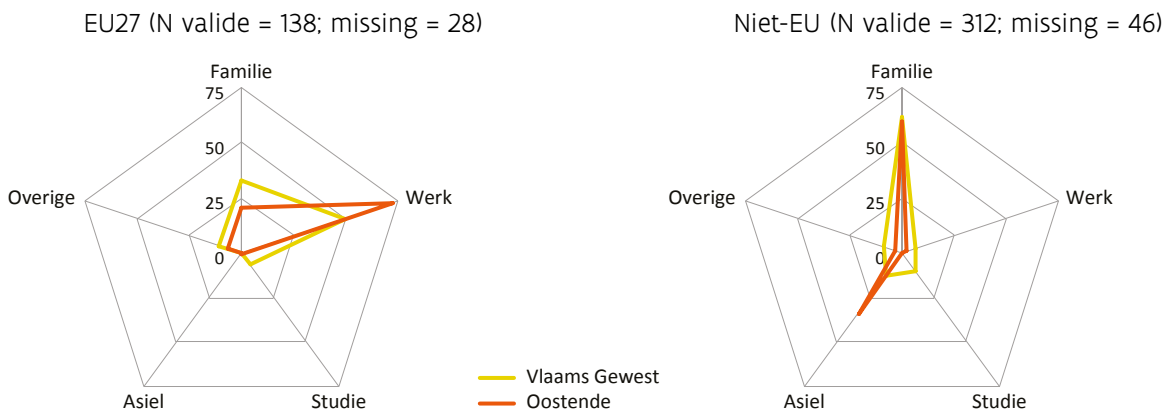
Bron: Rijksregister, bewerking SVR.

Bij EU27-burgers is vooral de restgroep 'overige redenen' frequenter aangeduid (24% versus 11% VG). Merk overigens op dat er hier ook relatief veel ontbrekende waarden (missing) zijn. 'Werk' blijft in die nationaliteitsgroep wel voorop staan (46%). Bij niet-EU-immigranten komen 'familiale redenen' met stip vooraan (75% versus 61% VG).

Oostende

Oostende (70.000 inwoners) herbergt wat meer buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking dan doorsnee voor Vlaanderen (0,75% versus 0,62% VG). Kenmerkend is de sterkere aanwezigheid van derdelanders daarbinnen (68% niet-EU versus 44% VG), waaronder vele Irakezen en Afghanen. EU27-burgers (zonder de Belgische nationaliteit) zijn de kleinere groep (32%), waaronder vooral Nederlanders, Roemenen en Polen (figuur 17).

Figuur 17. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Oostende versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

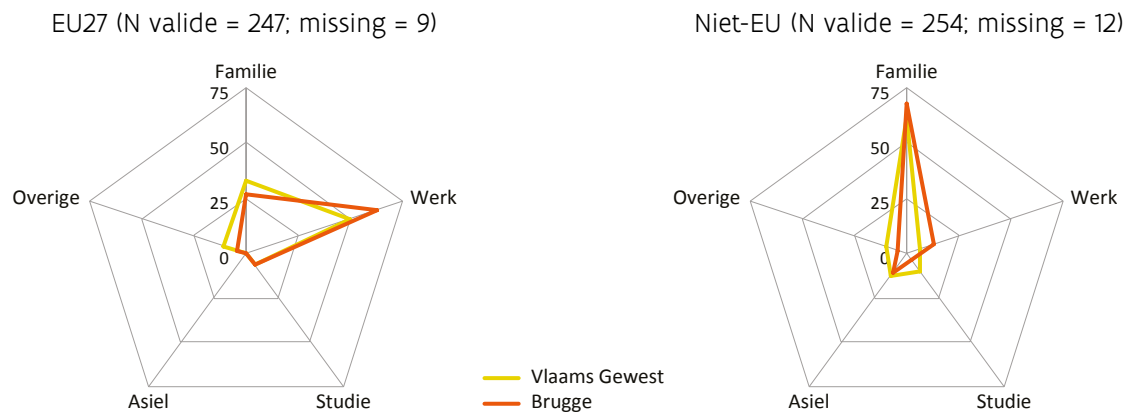
Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

In de groep van EU27-burgers komt 'werk' als wettelijke verblijfsreden sterk voorop (72% versus 50% VG). In de groep van derdelanders is 'asiel' de aandachtstrekkende (34% versus 13% VG).

Brugge

Brugge (117.600 inwoners) telt relatief weinig buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (0,44% versus 0,62% VG). Er zijn praktisch evenveel (vreemde) EU27-burgers als derdelanders. Bij EU27 staan Polen en Roemenen voorop; bij niet-EU zijn dat Indiërs en Nepalezen (figuur 18).

Figuur 18. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Brugge versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

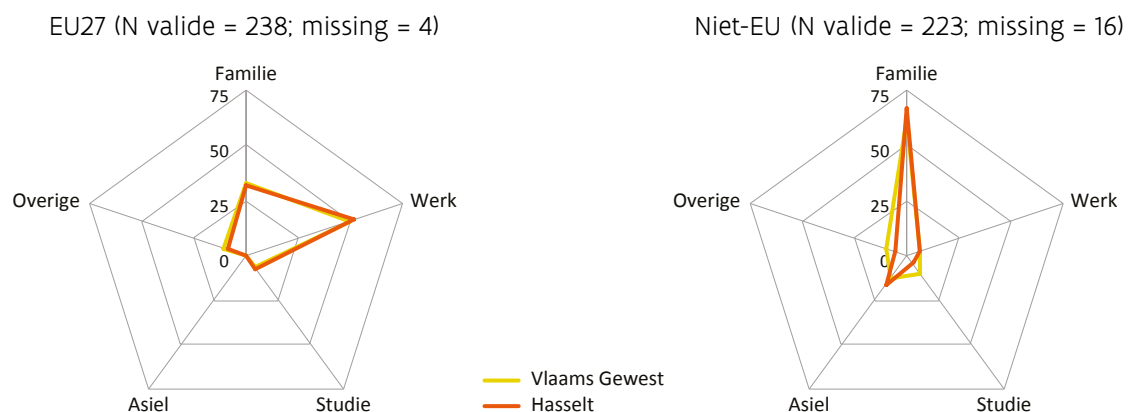
Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

Zowel bij de groep EU27 als bij niet-EU is 'werk' de uitschieter. Niettemin blijven 'familieredenen' de top-per bij derdelanders (68% versus 61% VG).

Hasselt

Hasselt (75.600 inwoners) herbergt het doorsnee aandeel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (0,6%), de helft EU27-burgers (vooral Nederlanders en Polen), de helft derdelanders (vooral Indiërs en Marokkanen) (figuur 19).

Figuur 19. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Hasselt versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

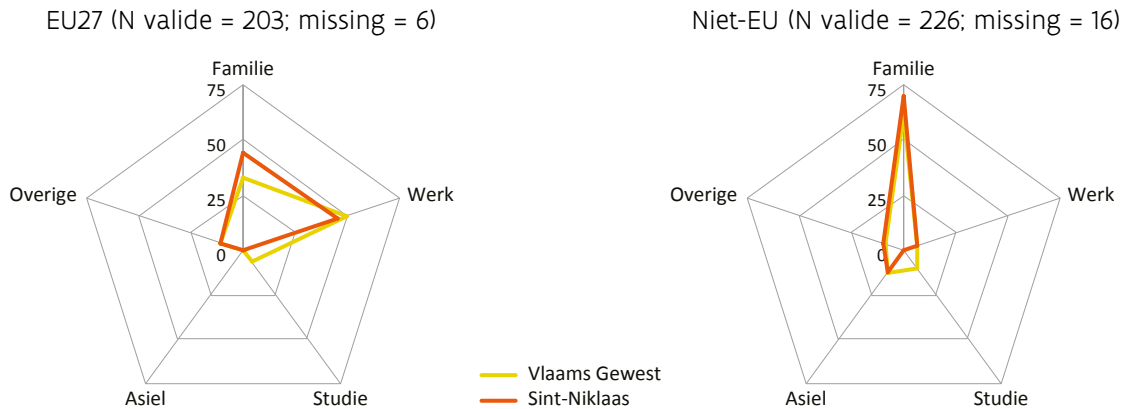
Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

Te onthouden valt vooral de nog grotere klemtoon van 'familieredenen' bij derdelanders (68% versus 61% VG).

Sint-Niklaas

Sint-Niklaas (73.300 inwoners) herbergt het doorsnee aandeel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (0,6%), waaronder een kleine meerderheid van derdelanders (54%), met Marokkanen en Turken voorop. Bij de EU27-burgers (46%) vinden we vooral Polen, Nederlanders en Spanjaarden (figuur 20).

Figuur 20. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Sint-Niklaas versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

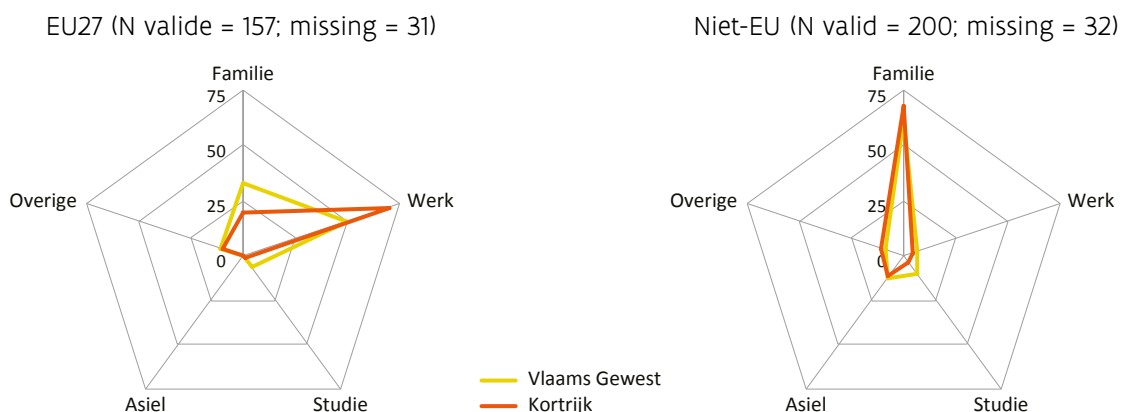
Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

Zowel in de groep van (vreemde) EU27-burgers (44% versus 33% VG) als in niet-EU (70% versus 61% VG) zijn 'familiale redenen' de uitschieter. 'Studie' wordt nauwelijks vermeld.

Kortrijk

Kortrijk (75.100 inwoners) herbergt het doorsnee aandeel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (0,6%), met overwegend derdelanders (55% versus 44% VG) waaronder heel wat Marokkanen en Afghanen. Bij de EU27-groep zijn dat Fransen en Polen (figuur 21).

Figuur 21. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Kortrijk versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

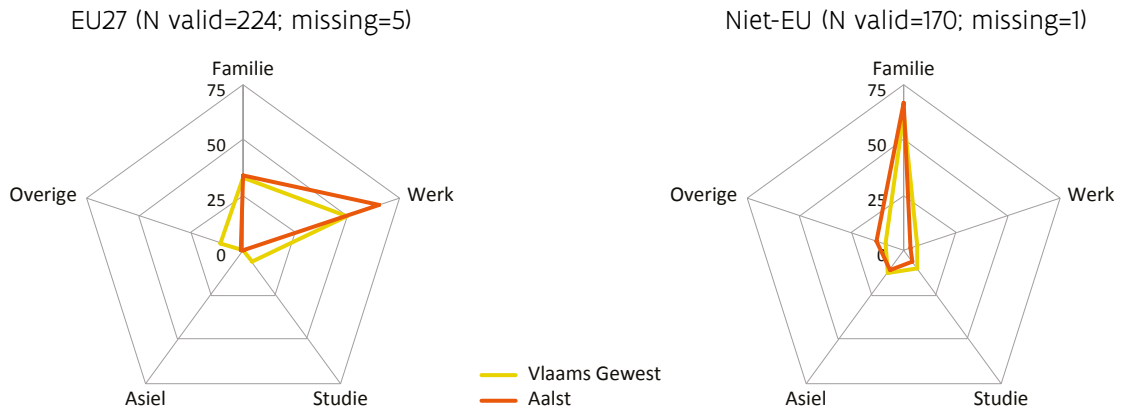
Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

'Werk' is bij uitstek de topper bij EU27 (70% versus 50% VG). 'Studie' is eerder sporadisch vermeld, bij EU27-burgers (1% versus 6% VG) en bij derdelanders (4% versus 10%).

Aalst

Aalst (82.600 inwoners) telt relatief weinig buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (0,48% versus 0,62% VG). De EU27-groep vormt de meerderheid (57%), met voornamelijk Nederlanders, Polen en Roemenen. Bij de derdelanders zijn dat vooral Marokkanen, Congolezen (DR Congo) en Turken (figuur 22).

Figuur 22. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Aalst versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

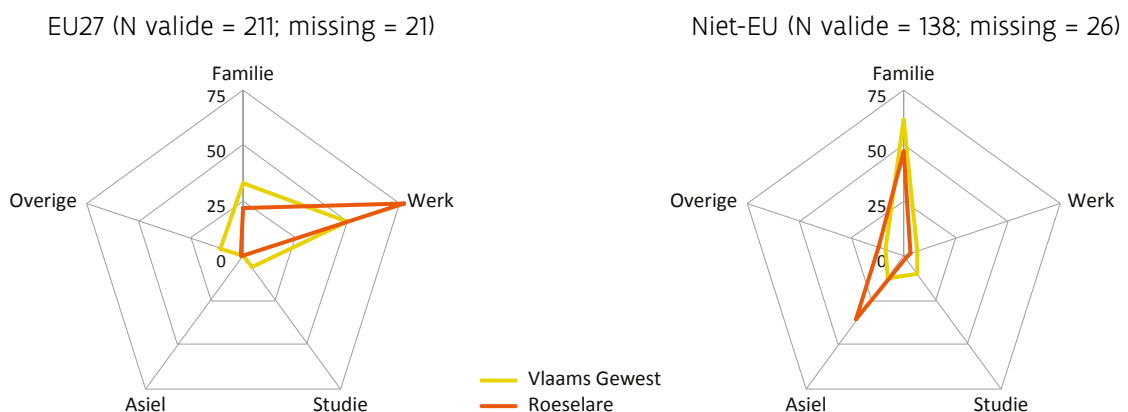
Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

'Werk' is de uitschieter bij de groep van EU27-burgers (65% versus 50% VG); 'familiale redenen' bij de groep niet-EU (66% versus 61% VG).

Roeselare

Roeselare (59.300 inwoners) telt het Vlaamse doorsnee aandeel buitenlandse immigranten van 2011 in haar bevolking (0,67% versus 0,62% VG). EU27-burgers zijn in de meerderheid (59%), waaronder hoofdzakelijk Roemenen. Onder de derdelanders zijn er vooral Irakezen, Afghanen en Marokkanen (figuur 23).

Figuur 23. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Roeselare versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

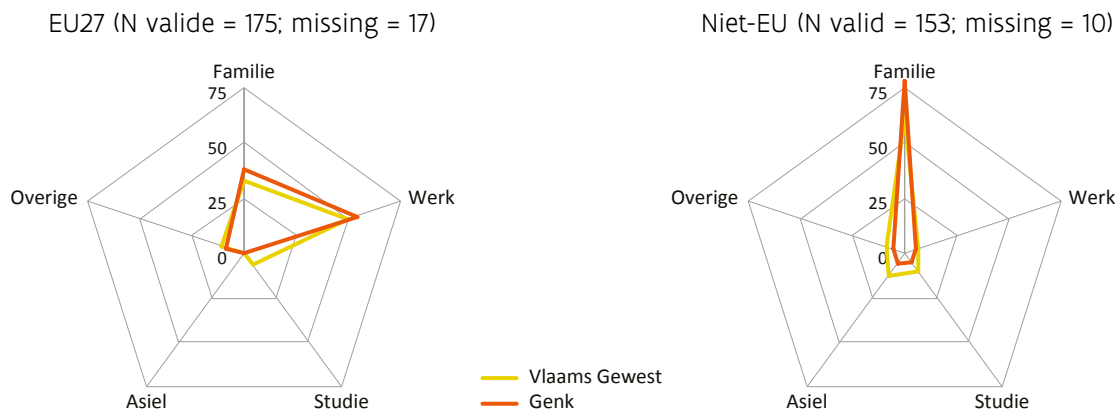
Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

'Werk' is een absolute topper bij de groep EU27 (77% versus 50% VG); 'asiel' komt pregnant naar voor bij de groep niet-EU (36% versus 13% VG).

Genk

Genk (65.200 inwoners) telt procentueel iets minder buitenlandse immigranten van 2011 dan doorsnee voor het Vlaamse Gewest (0,5% versus 0,6% VG). EU27-burgers vormen de meerderheid (54%), waaronder vooral Nederlanders, Polen en Roemenen. Bij niet-EU staan Turken en Marokkanen voorop (figuur 24).

Figuur 24. Verdeling volgens wettelijke verblijfsredena, Genk versus Vlaams Gewest, per nationaliteitsgroepb, stand 1/01/2013 voor buitenlandse immigranten van 2011, in valide %

^{a, b} zie figuur 12.

Bron: Rijksregister; bewerking SVR.

Werk (54%) en familie (38%) zijn belangrijk bij de groep EU27; familie is de absolute topper bij de groep niet-EU (78% versus 61% VG).

Andere steden en gemeenten in de kijker

Ook de Vlaamse Rand concentreert immigranten van 2011 (8% van de 2011-immigranten in Vlaanderen woont anno 2013 in de Vlaamse Rand die globaal 6,5% van de Vlaamse bevolking herbergt). De meeste 2011-immigranten hebben hun hoofdverblijfplaats in Zaventem, Tervuren, Overijse, Vilvoorde, Kraainem en Asse. We vinden er zowel 2011-immigranten van andere EU27-landen (56% van de groep met vestiging in de Vlaamse Rand) als van daarbuiten (44%). Opvallend is de grote variatie aan nationaliteiten. Voor de Vlaamse Rand als geheel geldt dat de groep 'familiale redenen' nog frequenter naar voren komt bij EU27-immigranten (valide %: 44% versus 33% VG) terwijl dat 'werk' is bij niet-EU-immigranten (11% versus 6% VG). 'Asiel' is voor die laatste groep minder vermeld (5% versus 13% VG).

Ook in grensgemeenten met Nederland zijn anno 2013 relatief veel immigranten van 2011 gevestigd, inzonderheid in Lanaken (342 immigranten), Hoogstraten (335), Maasmechelen (309) en Lommel (223). Daarnaast treft ook het hoge aantal immigranten van 2011 met verblijf in Mol (338; 1% van de gemeentelijke bevolking). Veelal gaat het om EU27-burgers, voornamelijk Nederlanders. De verblijfsredenen zijn echter niet altijd goed in kaart te brengen wegens vele ontbrekende waarden.

SLOTBESCHOUWING

Terugblik op het voltooide verleden

De toekenning van eerste wettelijke verblijfsvergunningen is hier bestudeerd voor recente jaren. Ten dele wordt daarin al het effect van de asielcrisis ingevolge de oorlogssituatie in het Midden-Oosten van 2015 (voornamelijk in Syrië) zichtbaar, zij het niet in afdoende mate. Vele asielzoekers zullen hun verzoek pas erkend zien in de loop van 2016, zodat we voor de statistieken voor dat jaar vooral een toename in de categorie 'andere redenen' mogen verwachten, meer bepaald wat betreft de toekenning van de (permanente) vluchtelingenstatus of het (tijdelijke) statuut van subsidiair beschermde. Verdere opvolging is dus zeker aangewezen.

Een goede bron voor het aantal asielzoekers, erkend vluchtelingen en subsidiair beschermden in Vlaanderen en Brussel biedt alvast het portaal met 'Cijfers over asiel' van het Agentschap Integratie en Inburgering (<http://www.integratie-inburgering.be/cijfers-over-asiel>). Het portaal brengt geactualiseerde informatie samen over de maandelijks asielinstroom, de beschikbare opvangplaatsen, de erkenningen of de toegekende inburgeringscontracten (Agentschap Integratie en Inburgering, 2016a), alsook over de verhuisbewegingen van die doelgroep (Agentschap Integratie en Inburgering, 2016b).

Groeipijnen van een nieuwe statistiek

De situatie tot aan de recente asielcrisis biedt niettemin een aantal interessante bevindingen over het aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders ter positionering van ons land binnen Europa, alsook van de gewesten binnen België en van de centrumsteden binnen het Vlaamse Gewest.

Voor België valt te onthouden dat ons land zich binnen Europa zowat in de middenmoot plaatst als we het aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders relateren tot de bevolking (4,4‰ voor België versus 5,1‰ voor de EU28 in 2015; rang 12 voor België). Vrouwen blijken (alvast in de recente Belgische registratie) licht in de meerderheid te zijn (52% in 2014; 51% in 2015).

Het aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders verhoudt zich slechts in zeer losse mate tot het aantal (door Eurostat gepubliceerde) internationale immigraties van derdelanders. In België bijvoorbeeld lag het aantal afgeleverde eerste verblijfsvergunningen aan derdelanders in 2013 11% lager dan de (internationale) inwijking van derdelanders in dat jaar (tabel 1). Voor sommige landen worden zelfs veelvoudig opgetekend (notoir voor Portugal en Slowakije). Deels moet dit toegeschreven worden aan de opstart van deze nieuwe statistiek (met behandeling van achterstallige dossiers), deels ook aan de nodige verlooptijd (lag-time) tussen het moment van immigratie en van uitreiking van het wettelijke verblijfsattest. Van belang is te beseffen dat het hier twee verschillende statistieken betreft.

Familiale redenen en werk voorop bij Unieburgers

De categorieën 'familiale redenen' (40% van het totaal in 2014) en '(bezoldigd) werk' (40%) worden in België het meest vermeld als verblijfsredenen van (vreemde) Unieburgers, samen goed voor 8 op de 10 wettelijke verblijfsredenen. 'Studie' (7%) en 'andere redenen' (12%) zijn schaarser vermeld. Over de jaren heen van de periode 2010-2014 is die verdeling opvallend stabiel (figuur 2).

Familiale redenen en andere redenen voorop bij derdelanders

Bij de in België ingewezen derdelanders (van buiten de EU) staan 'familiale redenen' helemaal voorop (53% van het totaal in 2014; 52% in 2015), gevolgd door 'andere redenen' (respectievelijk 22% en 25%) waarvan de helft moet toegerekend worden aan 'toekenning van asiel of subsidiaire bescherming' (figuren 2 en 3).

De vergelijking met data voor de EU28 als geheel leert dat familiale redenen nog sterker voorop komen in België (52% voor België versus 29% voor de EU28 in 2015). Vooral 'studie' (13% versus 20%) en 'werk' (10% versus 27%) scoren in België ondermaats. Niettemin is 'studie' bij derdelanders (België: 14% in 2014; 13% in 2015) naar verhouding dubbel zoveel vermeld dan bij (vreemde) Unieburgers (7% in 2014).

Over de jaren heen (2010-2015) wijzigt de verdeling voor België naar hoofdcategorieën van verblijfsredenen van derdelanders niet zeer veel, zij het dat recent voor 'studie' (van 10% in 2010 naar 14% in 2014 en 13% in 2015) en 'werk' (van 8% in 2010 naar 11% in 2014 en 10% in 2015) een lichte klim wordt opgetekend (figuur 2). Daarnaast was er eerst daling van de groep 'andere redenen' (van 29% in 2010 naar 22% in 2014), gevolgd door een stijging in 2015 (25%). Dat laatste wijst al op het toenemende belang van de subcategorie 'verlening van internationale bescherming' (asiel/subsidiaire bescherming: van 4% in 2010 naar 14% in 2015 van het totale aantal uitreikingen).

Een betere indicatie voor de evolutie van de wettelijke verblijfsredenen bieden de absolute aantallen. Zo moet voor België gerekend worden met een kwart daling van het totale aantal afgeleverde eerste

verblijfsvergunningen aan derdelanders tussen 2010 en 2013, gevolgd door een stijging nadien. Vooral de categorieën 'familiale redenen' (een kwart minder) en 'andere redenen' (gehalveerd) vertonen die daling tussen 2010 en 2013 (zij het niet zo voor de subcategorie 'verlening van internationale bescherming'). De verstrengde wetgeving op de familiehereniging en het stopzetten van de regularisatiecampagne (om humanitaire redenen) in het najaar van 2011 zijn hieraan zeker debet.

Vlaanderen in de wereld en de wereld in Vlaanderen

Eurostat noch DVZ publiceren gegevens over de wettelijke verblijfsredenen op een kleinschaliger niveau dan van de lidstaten. Er is bijgevolg gesteund op de databank die SVR aanvraag bij het Rijksregister. Die laat toe na te gaan in welke woonplaats de immigranten van 2011 terug te vinden zijn aan de start van 2013. Zowel van de toenmalige (vreemde) EU27-burgers als van derdelanders in die studiegroep zijn de wettelijke verblijfsredenen geregistreerd.

Van de totale studiegroep is 41% woonachtig in het Vlaamse Gewest (versus 58% van de bevolking in België), 38% in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (versus 10%), en 21% in het Waalse Gewest (versus 32%). Dit betekent concentratie van de immigrantengroep van 2011 in het hoofdstedelijke gewest.

Van de in het Vlaamse Gewest gevestigde leden van de studiegroep komt een kleine meerderheid vanuit een andere EU-lidstaat (56%), naast een kleine minderheid van derdelanders (44%). Dat vinden we ook terug voor het Waalse Gewest (56/44) alsook – meer geprononceerd – voor het hoofdstedelijke gewest (62/38).

Er zijn voor het Vlaamse Gewest vooral grote verschillen tussen de reeksen van de verblijfsredenen voor (vreemde) EU27-burgers en derdelanders (met een wat groter aandeel ontbrekende waarden in de groep EU27: 11% versus 6% bij niet-EU). Dit in aanmerking genomen, komt bij de (in 2011 geïmmigreerde buitenlandse) EU27-burgers 'werk' op de eerste plaats (50% van de valide waarden), gevolgd door 'familiale redenen' (33%). Bij de groep derdelanders (niet-EU) daartegenover komen 'familiale redenen' prominent voorop (61%), gevolgd door 'asiel' (13%) en 'regularisatie' (8%). 'Werk' wordt maar weinig vermeld (6%) in die groep, 'studieredenen' iets vaker (10%). De 3 gewesten verschillen niet erg van elkaar in dit opzicht.

Het is de ruime wereld die zich aandient (meer dan 180 nationaliteiten in de immigratie). In het Vlaamse Gewest komen de Nederlanders, Polen en Roemenen voorop bij (vreemde) EU27-burgers (samen 61% van die nationaliteitsgroep) en Marokkanen, Turken en Indiërs bij derdelanders (samen 27%).

Een caleidoscoop van centrumsteden

De 13 Vlaamse centrumsteden herbergen bij de aanvang van 2013 goed de helft van de buitenlandse immigranten van 2011 (53% versus 25% van de Vlaamse bevolking). Ook hier dus concentratie van nieuwe immigranten in de centrumsteden. In relatie tot de stedelijke bevolking vinden we (aflopend geordend) vooral veel immigranten van 2011 terug in Leuven, Antwerpen, Turnhout en Gent.

Elke Vlaamse stad of gemeente kent wel een eigen mix van vreemde nationaliteiten in de bestudeerde populatie. Zo onthouden we de vele Bulgaren in Gent, de Chinezen in Leuven of de Britse dominantie in Tervuren. Niettemin treffen we vrijwel overal Polen en Nederlanders aan onder de ingeweken (vreemde) EU27-burgers, en Marokkanen of Turken onder de ingeweken derdelanders.

Uiteraard weerspiegelt zich dat in de verhouding van (vreemde) EU27-burgers en derdelanders onder de immigranten. Centrumsteden waar de (op 1/01/2013) aldaar gevestigde EU27-burgers (van de 2011-immigratie naar België) de meerderheid uitmaken, zijn in rangschikking Turnhout (65%), Roeselare (59%), Aalst (57%), Genk (54%) en Gent (54%); centrumsteden waar derdelanders de hoofdmoot vormen, zijn Oostende (68%), Leuven (58%), Mechelen (57%), Kortrijk (55%) en Sint-Niklaas (54%); in Antwerpen, Brugge en Hasselt tenslotte zijn beide nationaliteitsgroepen aan elkaar gewaagd.

Eenheid in verscheidenheid

Algemeen genomen leunt het profiel van geregistreerde verblijfsredenen per centrumstad goed aan bij het doorsnee Vlaamse profiel, tenminste als we dit apart bekijken voor de brede nationaliteitsgroepen van (vreemde) EU27-burgers en derdelanders.

Bij de EU27-burgers komt normaliter werk voorop, gevolgd door 'familiale redenen'; 'studie' wordt slechts schaars vermeld en 'asiel & regularisatie' al helemaal niet, met daarnaast nog de niet onbelangrijke rest-categorie 'overige redenen' alsook het element van 'ontbrekende waarden' (missings). Er is wel de notoire uitzondering van Leuven waar 'studie' helemaal voorop staat (zeker de helft van de valide redenen).

Bij de derdelanders (niet-EU27) geldt veelal de volgorde van 'familiale redenen', 'asiel & regularisatie', 'werk' en 'studie', naast de meer bescheiden – hoewel lokaal soms wisselende – restcategorieën van 'overige redenen' alsook 'ontbrekende waarden'. Hier is echter opnieuw voorbehoud voor de twee uitzonderingen waar studie voorop staat: Leuven (opnieuw de ruime helft van valide redenen) en Gent (ruim een kwart).

Vergelijking van het stadseigen profiel van vermelde (valide) wettelijke verblijfsredenen met het standaardprofiel voor het Vlaamse Gewest laat toe de uitschieters (met een verschil van meer dan 5 procentpunten in één van de brede nationaliteitsgroepen) in beeld te brengen. Grofweg zou men volgende typering kunnen aanhouden: 1) type 'Familiale redenen' waaronder Sint-Niklaas, Genk, Turnhout (enkel bij derdelanders) en Hasselt (bij derdelanders) vallen; 2) type 'Asiel' waaronder Oostende (bij derdelander versus 'werk' bij EU27), Roeselare (bij derdelanders versus 'werk' bij EU27); 3) type 'Werk' waaronder Brugge, Mechelen (bij EU27), Aalst (bij EU27), Kortrijk (bij EU27 versus familieredenen bij derdelanders), en 4) type 'Studie' waaronder Gent en notoir Leuven. Antwerpen tenslotte staat vooral apart met een hoog aandeel voor 'regularisatie' onder derdelanders (13% van de valide redenen versus 8% voor het Vlaamse Gewest).

Vele verschillen zijn eerder gering van aard en er moet ook rekening gehouden worden met het wisselende aandeel van 'ontbrekende waarden' hetgeen vergelijking sowieso bemoeilijkt. Op de keper beschouwd is eigenlijk Leuven de grote uitzondering alwaar studieredenen dominant bovenaan de lijst komen, zowel bij de ingeweken (vreemde) EU27-burgers als bij derdelanders (54% van de valide redenen in beide groepen).

Buiten de centrumsteden

Er zijn ook wel aparte profielen op te stellen voor de steden en gemeenten buiten de verzameling van centrumsteden. De meeste daarvan herbergen slechts geringe aantallen van de omschreven studiegroep (aldaar begin 2013 gevestigde buitenlandse immigranten van 2011). We vinden die vooral terug in gemeenten van de Vlaamse Rand (met Zaventem, Tervuren, Overijse, Vilvoorde, Kraainem en Asse voorop) maar ook in gemeenten langsheen de Nederlandse grens (Lanaken, Hoogstraten, Maasmechelen, Lommel) of in Mol.

Lokaal kan de verdeling van verblijfsredenen in die kleinere steden en gemeenten variëren, maar vooral 'familie' (bij de EU27-groep) en 'werk' (bij derdelanders) zijn meer beklemtoond, terwijl 'asielverlening' of 'regularisatie' maar weinig voorkomt.

Nood aan een goede (gedeelde) registratie van data

De huidige openbare statistieken van DVZ over de wettelijke verblijfsredenen van internationale immigranten, meer bepaald over de asielverzoeken en de (mogelijks aansluitende) asielverlening, zijn eigenlijk niet precies genoeg om de diverse evoluties op het lokale/regionale niveau na te gaan. Het blijft voorlopig wat kunst- en vliegwerk om die puzzel te leggen, getuige ons verslag van de poging om data over de buitenlandse immigranten van 2011 aan de start van 2013 te reconstrueren. Niettemin is de internationale immigratie en daarbinnen het asielgegeven vandaag overal binnen Europa een belangrijk maatschappelijk issue geworden. Tal van beleidsactoren – niet in het minst ook op het lokale en/of regionale niveau

– willen en moeten hierop kunnen inspelen. In die zin kunnen we het pleidooi bijtreden om de ontsluiting van en de toegang tot de geregistreerde gegevens in dat verband beter en vlotter te regelen, zij het uiteraard immer binnen het gebruikelijke kader van de wettelijke waarborgen op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Zoiets lijkt alvast een mooie uitdaging voor het Interfederale Instituut voor de Statistiek dat thans (in ons land) in de steigers staat.

REFERENTIES

Agentschap Integratie en Inburgering (2016a). *Monitoring asielinstroom: profielen van asielzoekers, erkend vluchtelingen en subsidiair beschermden. Nota in het kader van de coördinatieopdracht monitoring asielinstroom van het Agentschap Integratie en Inburgering*. Brussel: Vlaamse overheid.

Agentschap Integratie en Inburgering (2016b). *Monitoring verhuisbewegingen. Profiel van erkend vluchtelingen en subsidiair beschermden – Centrumsteden*. Brussel: Vlaamse overheid.

European Commission (2015). *European Economic Forecast – Autumn 2015*. Brussels: Economic and Financial Affairs, European Economy Institutional Paper 011. Geraadpleegd via http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip011_en.pdf

FOD Binnenlandse Zaken (2012). *Rijksregister van de natuurlijke personen. Onderrichtingen voor het bijhouden van de informatiegegevens. Gecoördineerde versie van 1 september 2012*. Brussel: Rijksregister.

FOD Binnenlandse Zaken/DVZ (2015). *Kaarten voor vreemdelingen en verblijfsdocumenten afgegeven in het kader van de gezinshereniging. Jaarlijkse statistieken 2010-2014*. Brussel: Algemene Directie Dienst Vreemdelingenzaken.

Van den Broucke, S. (2015). *Toelatingsvoorwaarden voor derdelanders in België: Een beschrijving van het overkoepelende EU-rechtskader en vergelijking met andere EU-lidstaten*. Leuven: HIVA, Steunpunt Inburgering en Integratie.

Van den Broucke, S., Noppe, J., Stuyck, K., Buyschaert, P., Doyen, G., & Wets, J. (2015). *Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015*. Brussel/Antwerpen: Steunpunt Inburgering en Integratie (SienI) en het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB).

Vandresse, M. (2015). *Une modélisation de l'évolution future de la migration internationale pour la Belgique*. Working Paper 2-15. Brussel: Federaal Planbureau.

Vandresse, M., Masure, L., Duyck, J., Paul, J.-M., Van Brusselen, P., Lusyne, P., & Willems, M. (2015). *Demografische vooruitzichten 2014-2060. Bevolking, huishoudens en prospectieve sterftequotiënten*. Brussel: Federaal Planbureau (FPB) & Algemene Directie Statistiek (ADS) – Statistics Belgium.

Vandresse, M., Duyck, J., Paul, J.-M., Lusyne, P., & Willems, M. (2016). *Demografische vooruitzichten 2015-2060. Bevolking, huishoudens en prospectieve sterftequotiënten*. Brussel: Federaal Planbureau (FPB) & Algemene Directie Statistiek (ADS) – Statistics Belgium.

MEER INFO

Edwin Pelfrene
Studiedienst Vlaamse Regering
Departement Kanselarij en Bestuur
02 553 57 82
edwin.pelfrene@kb.vlaanderen.be

